هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان
107

سالْی/ 2017 – بەرگی سەدو حەفت

چاپی یەکەم/ سالْی 2021

پێڕیست

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی نائاسایی خولی چوارەمی هەڵبژاردن – هەینی 2017/9/15 ل 5

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (1) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – شەممە 2017/9/23 ل 37.

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (2) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – شەممە 2017/9/30 - `ل63.

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (3) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2017/12/6 - ل197.

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (4) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – چوارشەممە 2018/1/10 - ل287

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (5) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2018/1/30 - ل321

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (6) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – چوارشەممە 2018/1/31 - ل403

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (7) خولی چوارەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2018/2/6 - ل481

یاسایەی ئاو کە ئێستا چووەتە ئەنجومەنی وەزیران و لە داهاتوودا بە ئومێدین لەم خولەی پەرلەماندا دەربچێت، ئەم پرۆژەیە بەشـێك دەبێ لەو پرۆژە، ئەو ئامادەسـازییەکەی لای لیژنەی کشتوکاڵەوە بۆ کراوە، لەبەرئەوە داوا دەکەم ئاراستەی لیژنەی کشتوکاڵ بکرێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

پێشـنیاری مامۆسـتا غریب پەسـەندە، ئاراسـتەی لیژنەی کشـتوکاڵیش دەکرێت، سـوپاس مامۆستا، دەست بە خاڵی سێیەم لە بەرنامەی کاری ئەمڕۆ دەکەین، داوا لە لیژنەی یاسایی دەکەین کە پرۆژە یاسایەکە بۆ گفتوگۆ ماددە بە ماددە بخوێننەوە، د.بەهار فەرموو.

بەڕێز د.بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرۆژە یاسای هەمواری یاسای هاتووچۆی ژمارە (86)ی ساڵی (2004) لە هەرێمی کوردستان ـــ عێراق، ماددەی یەکەم، دەقی بەشـی (21) ی یاسـای هاتووچۆ هەموار دەکرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە:

هەرکەسێك سوارۆیەك بە بێ مۆڵەتی لێ خوڕین یان بە مۆڵەتێکی لێخوڕینی لێ کێشراوە یان هەڵوەشـێنراوە یان نا تایبەت بە جۆری سـوارۆیەکە لێ بخوڕێت ئەوا بە غەرامەیەك لە (500) هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە یەك ملیۆن دینار زیاتر نەبێت سـزادەدرێت، ئەو کەسـەی سـوارۆیەکەی لەبەردەسـتە خاوەنی بێ یان لە ژێر دەسـتی بێت هەمان سـزادەدرێت، ئەگەر رێگە بدات کەسـێکی نامۆڵەت دراو بە لێخوڕین ئەم سـوارۆیە لێ بخوڕێت.

ماددەی 2/

یاسای هاتووچۆ هەموار دەکرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە:

1/ هەرکەسـێك لەژێر کاریگەری ماددەیەکی سـەرخۆشـکار یان هۆشـبەر سـوارۆیەك لێ بخورێت ئەوا بە غەرامەیەك لە یەك ملیۆن دینار کەمتر نەبێ و لە یەك ملیۆن و پێنج سەد دینار زیاتر نەبێ سزا دەدرێت، لەگەڵ دەسـت بەسـەرداگرتنی سـوارۆیەکە بۆ ماوەی یەك مانگ و دەکرێت مۆڵەتی لێ خوڕینەکەی لێ رابکێشرێتەوە بۆ ماوەیەك لە سێ مانگ زیاتر نەبێت.

2/ لە حاڵەتی دووبارە ئەنجامدانەوەی ئەو تاوانەی لەبڕگەی (1)ی ئەم ماددەیە دەقی لەسەر کراوە، ئەوا سزاکەی دەبێتە غەرامەیەك لە دوو ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و دەست بەسـەرداگرتنی سـوارۆیەکە بۆ مـاوەی یەك مـانـگ لەگەڵ لێ راکێشـانی مۆڵەتی لێخوڕینەکەی بۆ ماوەی سێ مانگ.

3/ پێویستە لەسەر دادگا لەکاتی دەرکردنی بڕیاری دەست بەسەرداگرتنی سـوارۆیەکە و لێ راکێشـانی مۆڵەتی لێ خوڕین بەڕێوبەرایەتی هاتوچۆی پەیوەندار ئاگادار بکاتەوە لە دوای بنبڕبوونی حوکمی تاوانبار کردنەکە.

ماددەی سێیەم/

دەقی بەشـی (23)ی یاسـای هاتووچۆ هەموار دەکرێت و بەم شـێوەیەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە:

1/ هەرکەسێك بەهۆی لێخوڕینی سوارۆیەك ببێتە مایەی ئەزیەت یان نەخۆشی گەورە یان پەککەوتەیی هەمیشەیی بۆ کەسانی دیکە، یان سەروەت و سامانیان لەبەر رەچاونەکردنی یاسا و پەیڕەو و رێنماییەکان ئەوا بە بەندکردن بۆ ماوەیەك لە شەش مانگ کەمتر نەبێت و لە دوو سـاڵ زیاتر نەبێت و بە غەرامەیەك لە (500) هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە (750) هەزار دینار زیاتر نەبێت سزا دەدرێت.

2/ ئەگەر تاوانەکە ئەنجامدرابوو لە کاتی لێخوڕینی سوارۆیەکە بە سەرکێشی یان بێ باکی یان شوفێرەکە لەژێر کاریگەری ماددەیەکی سەرخۆشکار یان هۆشبەر بووبێ، یان یارمەتی

ئەو کەســەی نەدابێت کەوا تاوانی لێ کراوە، یان داوای یارمەتی نەکردبێت بۆی، لەگەڵ بوونی توانای یارمەتی دانی، ئەوا ســزاکەی دەبێتە بەندکردن بۆ ماوەیەك لە یەك ســاڵ کەمتر نەبێت و لە سێ ساڵ زیاتر نەبێت و غەرامەیەك لە (750)هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە یەك ملیۆن دینار زیاتر نەبێت.
3/ پێویستە لەسەر دادگا لە کاتی دەرکردنی حوکم لەسەر تۆمەتبار بە پێی هەردوو بڕگەی یەك و دووی ئەم ماددەیە بڕیاری دەست بەسەرداگرتنی ئەو سوارۆیە بدات کە تاوانەکەی پێ ئەنجام دراوە، بۆ ماوەیەك لە یەك مانگ کەمتر نەبێت و لە دوو مانگ زیاتر نەبێت و ئاگاداری بەڕێوبەرایەتی هاتووچۆی پەیوەندار بکاتەوە، لەم بارەیەوە لەدوای بنبڕبوونی حوکمی تاوانبار کردنەکە.
ماددەی چوارەم/
1/ دەســتەواژەی یان هەردووکیان لە هەردوو بڕگەی (1) و (2) لە بەشــی (24) ی یاســای هاتووچۆ لادەبرێت.
2/ بڕگەیەکی دیکە بە ڕێزبەندی (5) بۆ بەشــی (24)ی یاســای هاتوچۆ زیاد دەکرێت و دەقەکەی بەم شێوەیەی خوارەوە دەبێت:
پێویستە لەسەر دادگا لە کاتی دەرکردنی حوکم لەسەر تۆمەتبار بە پێی بڕگەکانی (1 و 2 و3و 4) ی ئەم بەشە، بڕیاری دەستبەسەرداگرتنی ئەو سوارۆیە بدات کە تاوانەکەی پێ ئەنجام دراوە بۆ ماوەیەك لە دوو مانگ کەمتر نەبێت و لە چوار مانگ زیاتر نەبێت و ئاگاداری بەڕێوبەرایەتی هاتوچۆی پەیوەندار بکاتەوە، لەمبارەیەوە لە دوای بنبڕبوونی حوکمی تاوانبار کردنەکە.
ماددەی پێنجەم/
بەدەر لە یاســای بنەماکانی دادگاییە ســزاکاریەکانی ژمارە (23) ی ســاڵی (1971) ی هەموارکراو دادوەری لێکۆڵینەوەی تایبەتمەند دەسەڵاتی یەکلاکردنەوەی ئەو تاوانانەی پێ دەدرێت کە لە هەردوو ماددەی یەکەم و دووەمی ئەم یاســایەدا هاتوون و بڕیارەکەشــی لەم بارەیەوە لەوەی پەیوەســتە بە تانە لێ گرتنی وەك ئەو حوکمە وایە کە لە دادگای کەتنەکان دەرچووە.
ماددەی شەشەم/
کار بە هیچ دەقێکی ناکۆك لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە داناکرێت.
ماددەی حەوتەم/
ئەم یاســایە لە دوای تێ پەڕبوونی ســێ ڕۆژ بەســەر بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی وەقائیعی کوردســتان جآ بەجێ دەکرێت و بەســەر ئەو تاوانانە پیادە دەکرێ کە لەدوای بەرکاربوونی ئەنجام دەدرێن.

هۆیە پێویستکارەکان

لەبەرئەوەی یاسای هاتوچۆی (86)ی ساڵی (2004) لەلایەن دەسەڵاتی هاوبەندی کاتی لە عیراق بەشــێوەیەکی خێرا دانراوە، ئەمەش وای کردووە چەندین کەموکوڕی هەڵە لەخۆ بگرێت و لە پێناو زیاتر گونجاندنی ســزاکان بۆ ئەو کردارانەی لەم یاســایەدا هاتوون، بەشێوەیەك لێ گەڕانەوەو چاو ترساندنی پێویست دەستەبەر بکات بە تایبەتی لە دوای زێدەبوونی ڕێژەی تاوانەکانی هاتوچۆ لەم دواییانەدا لەپێناو خێرا یەکلاکردنەوەی هەندێك دەعوای پەیوەســت بەم تاوانانە بە بێ گرتنەبەری ڕێکارەکانی دادگایی کردنی ئاســایی، لەبەر سادەیی ئەم جۆرە دەعوایانە، بەمەش پاڵەپەستۆی دەعواکانی ڕەوانە کراو بۆ دادگا

تایبەتمەندەکان سووك دەکرێت بەبێ لێ سەندنەوەی مافی لایەنەکان دەربارەی ڕێگەکانی پێداچوونەوەی یاسایی دژ بەو حوکمانەی لەم دەعوایانە دەرهەقیان دەرکراوە، ئەوا ئەم یاسایە دەرچووێنرا.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس د.بەهار، د.ڤاڵا فەرموو.

بەڕێز د.ڤاڵا فرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی بەڕێز د.بەهار خوێندیەوە پرۆژەکە بوو کە پێشکەش کرا بۆ خوێندنەوەکە کرابوو، ئەوەی ئێستا دەیخوێنینەوە راپۆرتی لیژنەی هاوبەشە، ئەوەیە کەلەبەردەست بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمانەدایە.

بابەت/ راپۆرتی هاوبەش سەبارەت بە پرۆژە یاسای هەمواری یاسای هاتوچۆ ژمارە (86) ی ساڵی (2004)لە هەرێمی کوردستان ـــ عێراق، لیژنەی کاروباری یاسایی و لیژنەی ناوخۆ و ئاسایش و ئەنجومەنە خۆجێیەکان، رۆژی دووشەممە رێککەوتی (2018/1/8)ی کۆبوونەوەی هاوبەشیان ئەنجامدا بۆ تاوتوێ کردنی پرۆژە یاسای هەمواری یاسای هاتوچۆی ژمارە (86)ی ساڵی (2004) لە هەرێمی کوردستان ـ عێراق، کە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشکەش کراوە دوا خوێندنەوەی یەکەمی لە دانیشتنی ژمارە(2)لە رۆژی چوارشەممە بەرواری (2017/12/6) رەوانەی لیژنەکەمان کراوە، دوای گفتوگۆ کردن و تاوتوێ کردن لیژنەکان گەیشتنە ئەم ئەنجامانەی خوارەوە:

یاسای هەمواری جێ بەجێ کردنی یاسای هاتوچۆ ژمارە (86) ی ساڵی (2004) لە هەرێمی کوردستانی عێراق:

ماددەی یەکەم/

دەقی بەشی (21) ی یاسای هاتووچۆ هەموار دەکرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە:

1/ هەرکەسێك سوارۆیەك بە بێ مۆڵەتی لێ خوڕین یان بە مۆڵەتێکی لێخوڕینی لێ راکێشراوە یان هەڵوەشێنراوە یان ناتایبەت بەجۆری سوارۆیەکە لێ بخوڕێت ئەوا بە غەرامەیەك لە (250) هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە یەك ملیۆن دینار زیاتر نەبێت سزادەدرێت، ئەو کەسەی سوارۆیەکی لەبەردەستە خاوەنی بێت لەژێر دەستی بێت هەمان سزا دەدرێت ئەگەر رێگە بدات نامۆڵەت دراو بە لێخوڕین ئەم سوارۆیە لێ دەخورێت.

2/ هەر سزا دراوێك پابەند نەبوو بە دانی ئەو بڕە غەرامەیەی لە بڕگەی یەکەمی ئەم ماددەیە داهاتووە ئەوا سزادەدرێت بە حەبس کردن بۆ ماوەیەك کە لە یەك مانگ کەمتر نەبێت و لە سێ مانگ زیاتر نەبێت.

ماددەی دووەم/

دەقی بەشی (22)ی یاسای هاتوچۆی هەموار دەکرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە:

1/ هەر کەسێك لەژێر کاریگەری ماددەیەکی سەرخۆشکار یان هۆشبەر سوارۆیەك لێ بخوڕێت ئەوا بە غەرامەیەك لە (500)هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە یەك ملیۆن و پێنج سەد هەزار دینار زیاتر نەبێت سزادەدرێت لەگەڵ دەست بەسەرداگرتنی سوارۆیەکە بۆ ماوەی یەك مانگ و دەکرێت مۆڵەتی لێ خورینەکەی لێ رابکێشرێتەوە بۆ ماوەیەك لە سێ مانگ زیاتر نەبێت.

2/ له حاڵەتی دووبارە ئەنجامدانەوەی ئەو تاوانە له بڕگەی (1)ی ئەم ماددەیە دەقی لەسەر کراوە، ئەوا سزاکە دەبێتە غەرامەیەك لە دوو ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و دەست بەسەرداگرتنی سوارۆیەکە بۆ ماوەی یەك مانگ لێ راکێشانی مۆڵەتی لێ خوڕینەکە بۆ ماوەیەك لە سێ مانگ کەمتر نەبێت.
3/پێویستە لەسەر دادگا لە کاتی دەرکردنی بڕیاری دەست بەسەرداگرتنی سوارۆیەکە و لێ راکێشانی مۆڵەتی لێ خوڕین بەڕێوبەرایەتی هاتوچۆی پەیوەندار ئاگادار بکاتەوە لە دوای بنیڕبوونی حوکمی تاوانبار کردنەکە.
ماددەی سێیەم/
بەندکردن بۆ ماوەیەك لە یەك ساڵ کەمتر نەبێ لە چوار ساڵ زیاتر نەبێت و غەرامەیەك لە یەك ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە یەك ملیۆن و پێنج سەد هەزار دینار زیاتر نەبێت.
پێویستە لەسەر دادگا لەکاتی دەرکردنی حوکم لەسەر تۆمەتبار بەپێی هەردوو بڕگەی (1) و (2)ی ئەم ماددەیە بڕیاری دەست بەسەر داگرتنی سوارۆیەکە بدا کە تاوانەکەی پێ ئەنجام دراوە بۆ ماوەیەك لە یەك مانگ کەمتر نەبێت و لە دوو مانگ زیاتر نەبێت و ئاگاداری بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی پەیوەندیدار بکاتەوە لەم بارەیەوە لەدوای بنیڕبوونی حوکمی تاوانبار کردنەکە.
ماددەی (4)
1-دەستەواژەی (یان هەردووکیان) لە بڕگەی (1) و (2) لە بەشی (24)ی یاسای هاتووچۆ لادەبردرێت.
2-بڕگەیەکی دیکە بە ریزبەندی (5) بۆ بەشی (24)ی یاسای هاتووچۆ زیادە دەکرێت و دەقەکەی بەو شێوەیەی خوارەوە دەخوێندرێتەوە:
5-پێویستە لەسەر دادگا لە کاتی دەرکردنی حوکم لەسەر تۆمەتبار بەپێی بڕگەکانی (1،2،3،4)ی ئەم بەشە بڕیاری دەست بەسەر داگرتنی ئەو سوارۆیە بدات کە تاوانەکەی پێ ئەنجام دراوە بۆ ماوەیەك لە (2) مانگ کەمتر نەبێت و لە چوار مانگ زیاتر نەبێت و ئاگاداری بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی پەیوەندیدار بکاتەوە لەم بارەیەوە لە دوای بنیڕبوونی حوکمی تاوانبار کردنەکە.
ماددەی پێنجەم/
بەدەر لە یاسای بنەماکانی دادگاییە سزاکارییەکە ژمارە (23)ی ساڵی (1971)ی هەموارکراو دادوەری لێکۆڵینەوەی تایبەتمەند دەسەڵاتی یەکلاکردنەوەی ئەو تاوانانەی پێ دەدرێ کە لە هەردوو ماددەی یەکەم و دووەمی ئەم یاسایدا هاتوون و بڕیارەکەشی لەم بارەیەوە لەوەی پەیوەستە بە تانە لێگرتنی وەك ئەو حوکمە وایە کە لە دادگای کەتنەکان دەرچووە.
ماددەی شەشەم/
کار بە هیچ دەقێکی ناکۆك لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکرێ.
ماددەی حەوتەم/
ئەم یاسایە لە دوای تێپەڕبوونی سێ رۆژ بەسەر بڵاوکردنەوەی لەڕۆژنامەی فەرمی وەقائیعی کوردستان جێبەجێ دەکرێت و بەسەر ئەو تاوانانە پیادە دەکرێ کە لە دوای بەرکاربوونی ئەنجام دەدرێن.
هۆیەکانی دەرچوواندن:
بە لەبەر چاو گرتنی ئەو پەرەسەندنانەی هاتۆتە ئاراوە دوای دەرچوونی یاسای هاتووچۆ ژمارە (86)ی ساڵی (2004) لە پێناو کارکردن بە سزای جێگرەوە و گونجاندنی لەگەڵ ئامانجەکانی ئەم یاسایە و بۆ سنووردارکردنی ڕووداوەکانی هاتووچۆ ئەم یاسایە دەرچووێندرا.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز د.ڤالا فرید سەرۆكی لیژنەی یاسایی بۆ خوێندنەوەی راپۆرتی هاوبەش، پێشتریش پرۆژەكە خوێندرایەوە لەلایەن د.بەهار، ئێستا دەست بەگفتوگۆ دەكەین، مادده بە مادده، پێنج خاڵی نیزامیمان هەیە، لە د.ڤالا دەست پێ دەكەین خاڵە نیزامییەكان، فەرموو.
بەڕێز ڤالا فرید إبراهیم:
بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
من خاڵی نیزامیم نیە، لەسەر یاساكەیە، لەسەر پرۆژەكەیە، ئێمە لیژنەی یاسایی لەگەڵ لیژنەی ناوخۆ چەند هەموارێكمان بەسەر ئەو ماددانەدا كردووە كە لە پرۆژەكەدا هاتووە، هیوادارم پێش ئەوەی كە دەخوێندرێتەوە، پێش ئەوەی بدرێتە گفتوگۆ رێگە بدەن بەڕێزتان كە ئێمە ئەوەی كە ئیتیفاقمان كردووە لەسەری هەمواری بكەینەوە، بیخەینەروو بۆ بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، ئینجا دەرگای گفتوگۆ بكرێتەوە، چونكە ئێمە رەئی لایەنی پەیوەندیدارمان وەرگرتووە لە وەزارەتی ناوخۆ، هەروەها دائیرەی مرور، هەروەها لەگەڵ تەندروستیش، بۆیە گۆڕانكارییەكی زۆرمان بەسەر راپۆرتەكەی خۆمان دا كردووە، هەر لە عینوانەكی تا دەگاتە هۆیەكانی دەرچوواندن، سوپاس.
بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز د.ڤالا، بەڕێز د.بەهار، فەرموو.
بەڕێز بەهار محمود فتاح:
بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
وێرای پشتگیریم بۆ قسەكانی بەڕێز د.ڤالا، دەمەوێ ڕوونكردنەوەیەكی تر لەسەر ئەوە بدەم كە ئەم قانوونی مرورەی كە هەمانە تەنها ئەم كەم و كوڕییانەی تیا نیە كە ئێمە لە راپۆرتەكە و لە پرۆژەكەدا ئاماژەی پێكراوە، ئێمە دەزانین كەم و كوری تری تیایە، بەس بۆ ئاسانكاری ئێمە تەنها دەتوانین ئیزافە و حەزف لەسەر ئەو ماددانە بكەین كە دەستمان بۆ بردووە، پێمباشە هەدەفی دەست بردنەكەشمان بۆ ئەو ماددانە ڕوونبكەمەوە بۆ ئەندامانی بەڕێز و بۆ خەڵكیش، ئێمە بۆیە دەستمان بۆ ئەو ماددانە بردووە ماددەی یەكەم تایبەتە بەوانەی كە بێ مۆڵەت سەیارە لێ دەخوڕن، زۆرجار لەبەر ئەوەی چاكسازییەكانی ئێمە جیانەكراونەتەوە بەپێی تاوانەكان تەصنیف نەكراون، حاكم بەپێی قانونە ئەسڵەكە تەنها ئەوەی لەبەر دەست دابوو كە بەندی بكات، یەعنی حەبسی بكات ئەو كەسە، غەرامەی تیا نەبوو، زۆرجار لەجیاتی ئەوەی كە قازانج بكات ئەو كەسە زەرەری دەكرد كە دەچووە ناو چاكسازییەكانەوە تێكەڵ بەو موجریمە گەورانە دەبوو، بۆیە ئێمە خیارێكی ترمان داوە بە حاكم كە غەرامەیە،بۆ پاراستنی ئەو كەسانە، بەتایبەتی ئەوانەی كە بەبێ مۆڵەت سەیارە لێ دەخورن، عادەتەن بەزۆری خەڵكی حەدەسن، یەعنی ئەوانەی كە (18) ساڵیان تەواو نەكردووە، ئەوە هەدەفی یەكەممان بووە، هەدەفی دووەمیشمان ئەوە بووە كە لە ماددەی (22)دا بە پێی یاسا كۆنەكە ماوەی ساڵێك سەیارە حجز دەكرا، خۆ جەنابتان دەزانن ماوەی ساڵێك سەیارە حجز بكرێ، خۆ سەیارە تاوانەكەی نەكردووە، بۆیە بە حیجز كردنی زەرەرێكی زۆر بە سەیارەكە دەگات و ئەو رەدعەی كە قانونی عقوباتیش مەبەستێتی نایەتە دی، بۆیە بەو مەبەستە ئێمە دەستمان بۆ ئەوە بردووە، هەرچی پێشنیارێكی تر لەسەر ماددەكانی تر هەیە ئێمە دەزانین پێشنیار زۆرە تەلەفۆنمان بۆ كراوە، دەتوانرێ بكرێ بە پرۆژەیەكی تر و پێشكەش بكرێ بەزوویی ئێمە كاری لەسەر دەكەین، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ســـوپاس بۆ بەڕێز د.بەهار، خاتوو تەلار لطیف، بەڕێزان کاك نازم، کاك قادر رزگەیی، بەڵێ فەرموو.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی گرنگ لە دەرچوونی یاسا جێبەجێ کردنێتی ئێمە کە ئەو یاسایە پێشووتر هەبوو ئینفاز کراوە لە هەرێمی کوردستان زۆربەی بڕگە و ماددەکانی کاری لەسەر کراوە، بەڵام ئەو بڕگە یاســـایانە کە بڕگە ســزاییەکانی بووە کێشــەی بۆ دادگاکان دروســت کردبوو، زۆربەی کات بەتایبەتی ماددەی (21 و 22) حەبس کردنە هەمیشە ئیقاف دەکرا، کە تۆ ئیقاف کردن نابێتە رەدعێ بۆ جێبەجێ کردنی یاســاکە، نابێتە رەدعێ بۆ کەمکردنەوەی ئەم تاوانانەی هەیە لە هەرێمی کوردستان دا، بۆیە ئێمە وەکو لیژنە پەیوەندیدارەکان و لەسەر داوای دەسەڵاتی دادوەری و هەروەها وەزارەتی پەیوەندیدار کە وەزارەتی دادە، داواکاری گشــتی ئەوان کە داوایان کردبوو جیهاتی داواکاری گشتی، ئێمە پێمان گرنگ بوو کار لەسەر هەموارکردنەوەی ئەم یاســـایە بکەین، بەتایبەتی ئەوەی پەیوەندیدارە بە ســـزایەکە، وەکو بەڕێزان د.ڤاڵا و د.بەهاریش باســـیان کرد، خەلەلی زۆر هەیە لە یاســـاکە، بەڵام ئێمە ئەوەی گرنگ بوو لە ئێستادا کارمان لەسەر ئەم بڕگانە کرد، هەتاکو بتوانین ببین بە بەشێك لەوەی کە لە ڕووی یاسـاکەوە و جێبەجێ کردنی یاسـاکە هەم کار ئاسـانی هەبێ، لە هەمان کاتیش دا ببێ بە رەدعێك بۆ کەمکردنەوەی ئەو تاوانانەی کە دەکرێ لە رێگای هاتووچۆ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز تەلار لطیف، بەڕێز کاك ناظم، فەرموو.

بەڕێز ناظم کبیر محمد سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشــتگیری لە قســەکانی بەڕێز د.ڤاڵا دەکەین دەربارەی ئەو گۆرانکارییانەی کە بەســەر راپۆرتەکەدا هاتووە، ئەوەش لەســەر ئەو ئەســاســەی بووە کە را و بۆچوونی ســەرنج و تێبینییەکانی لایەنە پەیوەندیدارەکان وەرگیراوە، ئەو کات کە ئەو گۆڕانگارییانە بەســـەردا هاتووە، ئەوە موڵاحەزەیەك، موڵاحەزەیەکی تریش لەوانەیە پرســـیارێك لەلایەن هەموو ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان دروســـت بووبێ، لەوانەیە کە ئەم یاســـایە بۆ تەنها ئەم دوو، سێ ماددە هەموارکراوەتەوە، لەسـەر ئەسـاسـی هەموارکردنەوە بووە کە پرۆژە یاسـاکە هاتووە، بەڵام لەلایەکی ترەوە هەمووومان دەزانین ئێمە وەکو لیژنەی ناوخۆ و ئاســـایش مەسـەلەی رەوشـی هاتووچۆ لە هەرێمی کوردسـتان زۆر بە هەندمان وەرگرتووە، چەندین پرۆژەش لەبەر دەســـتی لیژنەی نـاوخۆیە بۆ ئەوەی کە رەوشــی هـاتووچۆ لە هەرێمی کوردســـتان باشـــتر بکات، خۆ هەمووومان دەزانین ئێســـتاکە ژێدەرەکی زۆر گەورە، یەعنی ژێدەری مەسـەلە ڕووداوی هاتووچۆ ژێدەرەکی گەورەیە، مەسـەلەی مردن و لەدەسـتدانی خەڵك و هەروەها پەککەوتنی خەڵك ساڵانە ئێمە ئامارمان لەبەردەستە لەوانەیە بە هەزاران خەڵك ببێتە قوربانی رووداوی هاتووچۆ و هەزاران، دەیان هەزار خەڵك مەسەلە پەککەوتوو بێت، ئێمە وەکو لیژنەی نـاوخۆ چەنـدین پرۆژە یـاســـامان تەئکید لەوە دەکەینەوە لەبەر دەسـتمانە، راپۆرتمان هەیە، دەمانەوێ ئیش لەسـەر ئەوە بکەین کە تەنها وەزارەتی ناوخۆ بەرپرس نەبێ لە رووداوەکانی هـاتووچۆ، بە پێی بـاشـــکردنی رەوشـــی هـاتووچۆ ئێمە پێویســـتیمـان بە هەموارکردنەوەیەکی تەمـام هەیە لە یـاســـای هـاتووچۆ لە هەرێمی کوردســـتـان، جـا لەبەر ئەوەی کە پێتـان رابگەیەنین کە ئێمە بەرنـامەی ترمـان هەیە بۆ باشکردنی رەوشی هاتووچۆ لە هەرێمی کوردستان و بۆ هەموارکردنەوەی یاسای هاتووچۆ

لە هەرێمی کوردستان کە ئێستا تەنها ئەوانەی کە موناقەشە دەکەین، ئەوانە کە بە پێی پرۆژەکە هاتووە وەکو غەرامات و لێخوورینی سەیارە و مۆڵەتی سەیارە، هەر بۆ ئاگاداری جەنابتان، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز کاک ناظم کبیر، بەڕێز قادر رزگەیی، فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول/ قادر رزگەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

لە راستی دا من پشتگیری لەو هەڤاڵانە دەکەم، قانونەکە تێبینی زۆری لەسەرە، بەڵام ئەوەی کە پەیوەندی بە هەمواركردنەوە هەبووە زیاتر ئەوە خواستی حوکمەت و جیهەتی جێبەجێکار بووە، لەگەڵ دادگاش ئەو چەند ماددانە کێشەی بۆ هەم وەزارەتی ناوخۆ و بەڕێوەبەرایەتی گشتی هاتووچۆ و هەمیش دادگانیش دروست کردبوو، رەنگ بێت بەشێك لە برادەران باس لەوە بکەن کە پێویست بکرێ باس لە مەوزووعی کامێرا و غەراماتی کامیرا بکات، بەڵام ئەوە لە قانوونەکەدا نەهاتووە، باس دەکرێ ئێمە وەکو لیژنەی ناوخۆ لەگەڵ بەڕێزان وەزیری ناوخۆ و بەڕێوەبەری گشتی هاتووچۆ لەسەر ئەو بابەتە قسە بکەین، پێشتریش قسەمان کردووە بۆ ئەوەی ئەوان لە تەعلیمات دا سنوورێك بۆ مەسەلەی غەرامات دابنێن، تێبینییەکیترم ئەوەیە لەراستی دا ئەوەی د.بەهار گوتی فیعلەن قانونەکە هەر ئەم چەند ماددەیە پێویستی بە تەعدیل نیە، کۆمەڵێك ماددەی تریش پێویستی بە تەعدیلە، بەڵام تەعدیلی ماددەی ئەوەی بەشی (21) ژمارە (1) سەبەبەکە ئەوە نەبووە کە هەر سێ ئەوەی بۆ دیاری کرابێت زیندانی کردن و پێبژاردن و غەرامە نەبووبێ، لە قانوونەکەدا هەبووە، یەعنی دادوەر سەرپشك کراوە لەوەی کە سجن بکات، یاخود غەرامات بکات، هەردووکی هەبووە، بەڵام رێژەکە زیادبوو بە پێبژاردنەکە، با ئەوە قانوونەکەیە بە دەق دەڵێ لە بڕگەی (2)دا، بڕگەی (1)ش و بڕگەی (2)ش، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز کاك قادر رزگەیی، سێ خاڵی نیزامیمان هەیە، بەس با د.ڤاڵا ئەو ئیزافاتانە بخوێنێت، رەنگە هەندێك لەسەر ئەوان بن، ئەو بابەتەش بەراستی بابەتێکی خیلافی یە، یەعنی حەتا خودی ئەو بەڕێزانەی دوێنێ هاتبوون لەلایەن وەزارەتی ناوخۆ سێ کەس هاتبوون، ئەوە بوو سیفەتی وەزیریان نەبوو بۆ ئەوەی دەرفەتیان بدەینێ لە ناو پەرلەمان بەرگری لە پرۆژەکە بکەن، لە پێشنیارەکانی خۆیان بکەن، ئەوان تێبینی جیاوازیان هەبوو، یەعنی بابەتێکی خیلافی یە، لەبەر ئەوەی هەموومان چەند خۆمان ماندوو بکەین چەند باشتر دەبێت و بەشێوازێکی باشتر یەکلایی دەکرێتەوە، لە گفتوگۆش دەرفەتتان دەدەینێ، بۆ ئەوەی ئەو مەوزووعە هەروەها بەسەر پەرلەمان دا دەرباز نەبێت، ئەوەی ئیزافات دوێنێش هاتبوون ئیزافاتیان هەبوو، پێش ماوەیەکیش خودی جەنابی وەزیری ناوخۆ کاك کەریم شنگالی هاتە ئێرە و گوتی من تێبینی وام لەسەری تەنها یەك تێبینی هەبوو ئەویش پێشکەش بە لیژنەی یاسایی کرد حزووری، نەمانتوانی لەو دانیشتنە ئەم پرۆژە یاسایە بخەینە بەرنامەی کار، بۆ شەوی دواتریش سەفەری کرد بۆ بەغدا و دواتر بۆ ئەمریکا، ئێستاش لەسەفەردایە، ئامادەبوونی بەڕێز وەزیری ناوخۆ زەروورەتێك بوو بۆ ئەم پرۆژەیە، بەڵام ئەو تێبینیانەی وەزارەتی ناوخۆ هەیانبوو دوێنێ بە شاندێکی سێ کەسی پسپۆڕ و کەسی بەتوانا هاتبوون لە حزووری خودی سەرۆکی لیژنەی یاسایی، دوایین پێشنیارەکانیان پێشکەش بە لیژنەی یاسایی کران، فەرموو د.ڤاڵا ئەوانە بخوێنەوە.

بەڕێز ڤاڵا فرید إبراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

ڕاپۆرتەکەتان لەبەردەستە، بۆ عینوانی یاساکە تەنها یاسای هەمواری یەکەمی هەمواری جێبەجێ کردنی یاسای هاتووچۆی ژمارە (86)ی ساڵی (2004) لە هەرێمی کوردستان- عێراق، واتا ڕەقەم (1)ی دەدەین بۆ هەموار بۆ ئەوەی بزانین کە ئەوە هەمواری یەکەمە بەسەر یاساکەدا دێت، دەبێتە یاسای هەمواری یەکەمی هەمواری جێبەجێ کردنی یاسای هاتووچۆ ئەوەی تریش وەکو خۆی.

ماددەی یەکەم/ دەقی بەشی ژمارە (21) لەبەر ئەوەی ڕەقەم هاتووە لە ناو ئەصلی یاساکەدا ژمارەی بۆ زیاد دەکەین، دەقی بەشی ژمارە (21)ی یاسای هاتووچۆ هەموار دەکرێت و بم شێوەیەی خوارەوە دەخوێندرێتەوە:

یەکەم: هەر کەسێك سوارۆیەك بەبێ مۆڵەتی لێخوورین یان بە مۆڵەتێکی لێخورینی لێ ڕاکێشراوە، یان هەڵوەشێنراوە یان ناتاییەت بەجۆری سوارۆیەکە لێبخوورێ ئەوە بە پێبژاردنێك کە لە (250.000) دوو سەد و پەنجا هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە یەك ملیۆن دینار زیاتر نەبێت سزا دەدرێ و ئەو کەسەی سوارۆکەی لەبەردەستە خاوەنی بێت یان لەژێر دەستی بێت هەمان سزا دەدرێت ئەگەر ڕێگە بدات کەسێکی نامۆڵەتدراو بەلێخوورینی ئەو سوارۆیە لێبخوورێت.

بڕگەی دووەم: لیژنە پەیوەندیدارەکان هەمواریان کردۆتەوە بەو شێوەیەی کە دەیخوێنمەوە بۆ جەنابتان ئەوە موقتەرەحە:

لە حاڵەتی دووبارە ئەنجامدانەوەی ئەو تاوانانەی لە بڕگەی یەکەمی ئەم ماددەیە دەقی لەسەر کراوە ئەوە سزاکە دەبێتە بەندکردن بۆ ماوەیەك لە یەك مانگ کەمتر نەبێت و لە سێ مانگ زیاتر نەبێت و پێبژاردنێك لە (250.000) دوو سەدو و پەنجا هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە یەك ملیۆن دینار زیاتر نەبێت.

بەم شێوەیە بڕگەی دووەم هەموار کراوەتەوە، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان ماددەکە بخە گفتوگۆ.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی، ئێستا ناوەکان دەخوێنین، گفتوگۆ لەسەر ماددەی (1)، دوو خاڵی نیزامیمان هەیە، بەڕێزانی تر ناوی خۆیان لای خاتوو بێگەرد بنووسن، بەڕێز کاك مصطفی سەکری، خاڵی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز مصطفی أحمد حمد (مصطفی سەکری):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینییەکم لەسەر کۆی ماددەکان هەیە، ئێمە کە ئەو پرۆژە یاسایانەی یان ئەو ماددانەی قسەی لەسەر دەکەین و پەیوەندیان بە ژیانی کۆمەلانی خەڵکەوە هەیە دەبێت ئاگامان لەوە بێت لە ناو چ کۆمەڵگایەك دەژین، ئەو کۆمەڵگایەی ئێمی چ کۆمەڵگایەکە؟ دەخلی فردیان چۆنە؟ ئێمە لە وڵاتێك دا دەژین کە چەندین ساڵە لە قەیراندایین، خەڵکەکەمان سێ ساڵە کەم ساڵ هەیە سێ مەعاش، چوار مەعاشی نەڕۆیشتبی...

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاك مصطفی ئەوە بیربۆچوونن، ئەوە خاڵی نیزامی نیە.

بەڕێز مصطفی أحمد حمد (مصطفی سەکری):

جا لەسەر مەسەلەی غەرامات یەك موڵاحەزەم هەبوو بۆ برادەران، یەعنی ئێستا لە وڵاتە پێشکەوتووەکان کامیرای چاودێری هەیە، لە وڵاتە دواکەوتووەکان پێش ئەوەی بگاتە کامێراکان پێنج سەد مەترت ماوە بگەیە کامێرای بۆ ئەوەی کابرا تووشی غەرامە نەبێت و تووشی وەزعێکی خەراپ نەبێت، دوێنی بەڕێز د.ڕێککەوت موڵاحەزەیەکی جوانی هەبوو،

گوتی ئێوە هەر پێدادەگرن لە سـزا، ئاگاشـتان لەوە بێ لە چ وڵاتێك دەژین، دوایی دکتۆرەکان ئیشـمان بۆ ناکەن، ئێمە لەو وڵاتە دەژین کە خەڵکەکە لەو قەیرانە و لە ناو ئەو گەندەڵییەیدانە، دەبێ بەراستی موڵاحەزەی خەڵکیش بکەین لە مەسەلەی غەرامات و لە مەسەلەی سزادان و ئەوانە، بەتایبەتی مەسائیلی ماددی، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاك مصـطفی کاتت وەرگرت، لە کاتی کە وەردەگری بۆ خۆت ئەو کاتە بیروبۆچوونەکانت ئازادانە پێشـکەش بکە، خاڵی نیزامی تایبەتە بە خاڵی نیزامی، مامۆسـتا مەلا ماجید، خاڵی نیزامی بێ، بیروبۆچوون نەبێت، فەرموو.

بەڕێز ماجد عثمان توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەندێك تێبینیم هەبوو کاك زیاد وابزانم ئاماژەی پێ کرد، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس دەستخۆش مامۆستا مەلا ماجد، د.جوان، خاڵی نیزامی، فەرموو.

بەڕێز جوان إسماعیل عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببوورە موڵاحەزەیە خاڵی نیزامی نیە،بەس کە لە بڕگەکان تەعلیقم نیە، لەسـەر ئەوەی لیژنەی یاسـایی قسـەیەك کرا کە د.بەهار کردی، کە لەگەڵ حجز کردنی سـەیارە نین، خۆ سـەیارەکە حادیسـەکەی نەکردووە، بەڵکو شـەخصـەکە کە تاوانبارە، بەڵام لەبیر نەکەین، سـزای ماددی و حجزی سـەیارە تاوانباری ئەزیەت دەدا مەعنەویەن و ماددیەن، ئەوەش هەدەفی یاسـاکەیە کە رەدعی ئەو جۆرە موخالەفانە بکات، موڵاحەزەکە بەس لەسـەر قسەکەی د.بەهارە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە بۆچوونە، خۆ گفتوگۆکە لە نێوان بەڕێزتـان و د.بەهـار نیە، گفتوگۆکە بۆ هەموو دانیشـتنەکەیە، لەو دانیشـتنە ئەو بەڕێزانەی لێرەن هەموو بیروبۆچوونیـان هەیە، نەك لەسـەر تەنیا ئەو خاڵەی بەڕێزتان باسـی دەکەن، لەسـەر خاڵی تریش ، یەعنی بابەتەکە گفتوگۆی زۆری تێدا هەیە، لەبەر ئەوە کاتی خۆتان وەربگرن و ناوی خۆتان بنووسـن و دەرفەتی تەواوتان پێدەدەین، بەردەوام بن، ئێسـتا دەسـت بە گفتوگۆ دەکەین، خاڵی نیزامی، کاك قادر ڕەزگەیی، فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول (قادر رزگەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە راستیدا لیژنەی یاساییش باشتر دەزانن، قانون بێ سزا نابێ، ئەگەر سزای لەگەڵدا نەبێت نابێ، بۆیە ئەوەی کە ئێمە لەو پرۆژەیەدا ئاماژەمان پێکردووە بۆ شـۆفێری بێ مۆڵەتە یان بۆ یاسا شـکێنییەکانی ترە، ئەوەی کە کاك مستەفا باسی کرد لەو دۆخەدا، ئەوە وەزیری ناوخۆ کە دەسەڵاتی موشتەرەکە لەگەڵ وەزیری دارایی بۆ فەرمانەکانە، بۆ رسوماتەکانە، بە تەعلیمات رێکخراوە، ئێمەش لەگەڵ وەزیری ناوخۆ باسـمان کردووە، مەسـەلەی تۆمارکردن بەتایبەتی و مەسـەلەکانی دیکە، نوێکردنەوەی تۆمارکردن یان تۆمارکردن هەموو ئەوانەمان لەگەڵ وەزیری ناوخۆ باس کردووە، بەڵام ئەوە پەیوەندی بەو قانوونەوە نیە، هەتا ویسـتم من لێرەدا ئەوە بڵێم کە ئەو رسـوماتانەی کە ئێسـتا لە دائیرەکانی تۆمارکردن و ئەوەی کە پەیوەندی بە هاتووچۆوە هەیە و ئەوانەی کە ئێسـتا رێژەی باج زیادی کردووە ئەوە پەیوەندی بەو قانوونەوە نیە، وەزیری ناوخۆ بە فەرمان هەر وەك بە

دەق لەم قانوونەدا هاتووە بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزیری مالیە دەتوانێت پێبژاردنەکان یان رسوماتەکان کەم بکات یان زیاد بکات ئەوە پەیوەندی بەم یاساوە نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز قادر رزگەیی، بۆ روونکردنەوەی زیاتر لەسەر هەندێك لەو تێبینیانە داوا لە خاتوو تەلار لطیف دەکەین روونکردنەوەی زیاتر لەسەر ئەو بابەتانە بدات پێش ئەوەی بچینە ناو گفتوگۆ، فەرموو خاتوو تەڵار.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر ئەو نوقتە نیزامییانە، حەزم کرد یەك روونکردنەوە بدەین لە ئێستا ئێمە لە کاتی ئەنجامدانی تاوانەکەدایە ئەو کارانە، بە پێچەوانەوە زۆرجار کە ئێمە سەردانی چاکسازییەکانمان کردووە ئەو بەندکراوانە خۆشیان داوای ئەوەیان کردووە کە کاتێك کە هەمواری یاساکان دەکرێتەوە زیاتر پەنا بۆ زیادبوونی غەرامەکە بدەن لەوەی کە حەپسکردنەکە، چونکە خۆتان دەزانن دۆخی ئێستای چاکسازییەکانی هەرێمی کوردستان چۆنە، بۆیە ئێمە کارمان لەسەر ئەو دۆسیەیە کردووە، خاڵی دووەم ئەوەی حیجزی سەیارات بەراستی ئەم حیجزە زۆرجار هەیە گرتنەکەی پەیوەندیدارە بەوەی کە لەوانەیە ئەم سەیارەیە تەکسیەك بێ، پاصێك بێ، سەیارەیەکی کارپێکردن بێ کە ژیانی ئەو خێزانەی لەسەرە و جاری وا هەیە کە حیجزی سەیارەکە دەکرێ ئەوەندەی پێدەچێ تەحقیق و دوایی دەچێتە مەرحەلەی دادگایی کردنەکە، کاتێ سەیارەکە وەردەگرێتەوە ئەو کەسە سەیارەکە ناناسێتەوە ئەوەندە تووشی بڵێین بەدواداچوون و لێکۆڵینەوە و ئینجا ئەو سەیارە کە حیجز کراوە لەو شوێنە شوێنێك نەبووە کە ببێتە هۆی پاراستنی ئۆتۆمبێلەکەی، بەپێچەوانەوە، هەروەها هەموو کاتێ ئەو کەسەی کە تاوانەکەشی کردووە پارەی حیجزەکە ئەو شەوەی یان ئەو رۆژەی تاوەکو سەیارەکە دەمێنێتەوە لە شوێنی حیجزەکە ئەو پارەیەش دەدا، کە ئەوەش دەبێتە بارگرانی بەسەر خێزانەکەوە، بۆیە لابردنی ئەوە لەبەرامبەری عقوبەیەکی تر دانراوە کە ئەویش سەحبی ئەو ئیجازەیەیە کە ئەوە دەبێتە رەدعێك بۆ حیجزی سەیارەکەش، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز تەلار لطیف، دیارە ئەو روونکردنەوانە لەسەر گشت پرۆژەکەیە، یەعنی دەکەونە بواری مەبدەئی، پرەنسیپەکانی یاسا، حوکمەتیش داوای کردووە، یەعنی ئەوەی دەیویست باسی بکات ئەوەیە داوای حوکمەتە، ئێوە ئازادن موناقەشەی هەموو بوارەکانی ئەم یاسایە بکەن، دەست بە گفتوگۆ دەکەین، ناوەکان بەڕێز خاتوو بێگەرد بخوێنەوە.

بەڕێز بێگەرد دڵشاد شکراللە (بێگەرد تاڵەبانی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بەڕێزانە داوایان کردووە گفتوگۆ بکەن: ئاری هەرسین -د.پەری- علی هالۆ -عباس غزالی -ڤەمان فیصل

-فرحان جوهر -محمود حاجی -بهزاد درویش -مامۆستا غریب -شکری خان -مامۆستا عبدالرحمن -مامۆستا ماجد -حیات مجید، کەسی تر هەیە؟

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کەسی تر نەماوە، دەست بە گفتوگۆ دەکەین، فەرموون، پێشتریش ئیتیفاقی لەسەر کراوە، بڕیاری لەسەر دراوە، کە هەر بەڕێزێك مافی هەیە بۆ ماوەی سێ دەقیقە قسە بکات، زیاتر

نا، کەمتریش باشـــترە، بۆ ئەوەی پوختە بێت، فێری پوختەکردن و تەرکیز ببین، بەڕێز ئاری محمد هەرسین، فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد عبدالرحیم (ئاری هەرسین):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە خوا بەزیاد بێ ئەم جارە لێرەوە دەستتان پێکرد، زۆر زۆر سوپاس، بێگومان وەك بەڕێزتان دەزانن لەگەڵ دەستخۆشیمان بۆ لیژنەی قانوونی و بۆ ئەو زەحمەتیەی کێشاوییانە، زمان گرنگترین تایبەتمەندیە بۆ پێناسەی نەتەوەیەك، بەتایبەتی بەکارهێنەری زمان لە شوێنێکی وەکو ئێرەدا کە داڕێژەری قانوونە بایەخێکی تری هەیە، من موڵاحەزەم لە ماددەی یەکەم دا لەسەر بەکارهێنانی کۆمەڵێ وشە هەیە کە تەرجومەی حەرفین لە زمانی عەرەبییەوە، وەکو ئەوەیە تەرجومەی کۆنکرێت موسەلەح بکەی بە چیمونتۆی چەکدار، وشەی سوارۆیەك بە رەئی من ئەم وشەیە لە زمانی کوردیدا نیە، راستە ئەوە داتاشراوە، بەڵام ئەوە دەکرا وشەی ئۆتۆمبێل بەکاربهێنرێ، شتێکی تر وشەی (لێراکێشراوە) ئەوەش دیسان داتاشراوە، (لێسەندنەوە) باشتر بوو، خاڵی سێیەم کە ئیتر کۆتایی موڵاحەزەکەمە، لە زمانی کوردیدا (وە) نیە، (و) ئامرازی پەیوەندیە فەتحەی لەسەر نیە وەکو عەرەبی، ئەوە ئەستەمە بۆ پەرلەمانی کوردستان ئەوانە دەبن بە دۆکیومێنت لە ئەرشیفی پەرلەمانی کوردستان دا وشەی تیا بێ کە کوردی نیە، (وە) لە زمانی کوردیدا نیە لە زمانی عەرەبی دا هەیە، (و) لە زمانی کوردیدا هەیە، بۆیە هیوادارم لیژنەی رۆشنبیری لە پەرلەمانی کوردستان هاوکاربن بۆ هەموو لیژنەکان نەك بۆ لیژنەی قانوونی، بۆ ئەوەی ئەو هەڵانەبەسەرمان دا تێنەپەڕێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز ئاری محمد هەرسین، بەڕێز د.پەری، فەرموو.

بەڕێز پەری صالح حمید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیەکانی منیش هەر لەسەر ئەو دەستەواژانە بوو، (راکێشراوە) بکرێتە (لێسەنراوە)، (سوارۆ) بکرێتە یان (تورومبێل) یان (ئوتومبێل) کورتیشە، (لە ژێر دەستی) ئێمە لە کوردی دەستەواژەی (لەژێر دەستی)مان نیە، ئەو تورومبێلەی کە ئیشی پێ دەکات باشترە، ئەگەر رێگە بدات کەسێکی (نامۆڵەتدراو)ئەو دەستەواژەشمان نیە بیکەنە (بێ مۆڵەت)، تکایەکیشم هەیە فەرمانەکان لە کوردی بخەنە پشتەوەی رستەکان، هەتا واتای باش بدات، پشتیوانیش لە کاك ئاری دەکەم، ئەو (وە)یە لە کوردیدا نیە، زۆرجاریش دووبارە دەکرێتەوە لە سەرەتای ئەو خولەوە ئێمە ئەو داوایەمان کردووە کە ئەو (وە)یانە بەکار نەهێنن، تکایە، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز د.پەری، بەڕێز علی هالۆ، فەرموو.

بەڕێز علی علی هالۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادده (1) بڕگا (1) ئەوێ کو بێ مۆڵەت سەیارە تاژۆتن دگەل خودانی سەیارە ئێك مستەوا بێن غەرامە کرن ئەز دبێژم قانونیەن تشتەك دروست نینە، ئەو کەسێ سزای ئەنجام بدات تاوانەکی بکات لەگەل ئەو کەسێ کو هاریکار بیتن دگەل تاوانباری ل گور ئەوێت قانونی

سزای وان ئێك نینه، ئەز پێشنیارێ دکەم ئەوێ کو بێ مۆڵەت سەیارە تاژۆت ئەڤ مەبلەغە دروستە، بەس صاحیبێ سەیارە یان ئەوەی هاریکار سزای وی کەمتر بێت، خاڵا دووێ/ هەر سـزادراوێك پابەند نەبوو بە دانانی ئەو ڕێژە غەرامەیە ئەوە کو لە ماددەی (1)دا هاتی جارا دووێ دێت سـزا بێژین ئەگەر ئەڤ غەرامە نەدات دێت حەبس کرن، پێویسـتە حەبس و زیندان ئاخیرین قۆناغ بێت نەك هەر چار سـاڵەك و پەرلەمانی کوردسـتانی ڤی جا موحتاج بێت قانوونەکا گشتی دەری خەت، چونکی زیندان کرن چارەسەریا کێشە ناکات، بەتایبەتی ئەو کێشـە و ئەو سـزایێت کو بە پارە دێن چارەسـەر کرن باشـترە بۆ مەرحەلە (2) و (3) و (4)یش هەر غەرامە بێت، بەس شوێنا ملیۆنێك ببێتە ملیۆن و نیو، شوێنا ملیۆن و نیو ببێتە ملیۆنێك و حەفت سـەد، هەشـت سـەد هەزار، ئەز هێڤیدارم کو لیژنا یاسـایی ڤان دوو خاڵا لە پێش چاو بگریت، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز سوپاس بۆ بەڕێز علی هالۆ، بەڕێز عباس غزالی، فەرموو.

بەڕێز عباس غزالی میرخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشـنیار دەکەین کە لیژنەی یاسـایی لە کاتی داڕشـتنەوە لە خەڵکی شـارەزا و پسـپۆڕی زمانەوانی سوود وەربگرێت، چونکە یاسا بۆ ئەوەی تێبگەن پشتگیری ئەو وشانە دەکەم کە ڕاگەیەنرا، بەڵام بە نیسـبەت جەریمە سێ شـیوەی جەریمە لێرە دانراوە، یەك، کەسـێك کە ئیجازەی نەبێ، مۆڵەتی نەبێ، یەکێك ئیجازەی هەیە، بەڵام جۆرەکەی لەگەڵ لێخوورینەکە نـاگونجێ، دوو/ لێی سـەنـدراوەتەوە لەبەر هەر هۆیەك، بە ڕەئی من ئەوانە دەبێـت جەریمە کانیان دیار بکرێت و جیاواز بن، چونکە یەکێك ئیجازەی هەبێت، مۆڵەتی هەبێ، بەڵام جۆرەکەی نەگونجێ، هەندێك ڕێنمایی و شـتێك ئەقدەم ترە لە بۆ ئەو ئیشـەی کە بتوانێ ئیجازەکەی بگۆڕێ، لەبەر ئەوە ئەوانەش دەبێ پۆلێن بکرێن، پشتگیری بۆچوونەکانی کاك علی دەکەم ئەوەی تاوان دەدا و لەگەڵ هاوکارەکەی بە یەك شـێوە سـزا نادرێن، ئەوانەش جیاواز بکرێنەوە و لە یەکتر تەفکیك بکرێن و پۆلێن بکرێن، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز عباس غزالی، بەڕێز محمود حاجی، فەرموو.

بەڕێز محمود عمر صالح (محمود حاجی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بێگومان لە بڕگە (1)ی ماددەی (1) من تەئیدی قسەکانی کاك ئاری و د.پەری دەکەم، چونکە بەڕاستی (سوارۆ) من بۆخۆم تاوەکو ئێستا وشەی (سوارۆ)م هەر نەبیستووە، یەعنی لە واقیعی ئێمە ئەو کەلیمە بەکار نایەت، دەکرێ بکرێتە (ئۆتۆمبێلی باری)، خۆ من تێدەگەم مەبەسـتی یاسـاکە لە ئۆتۆمبێل ئۆتۆمبێلی گەورەیە، ئۆتۆمبێلی باری وەکو چۆن لە سـویدیدا دەگوترێت (lastbil) بەڵام لێرەشـدا دەکرێ بکرێتە (ئۆتۆمبێلی گەورە)، ئەو سـوارۆیە بەکار ناهێنرێت، ئەوە یەك، دوو/ لە دێری دووەمدا سـەبارەت بە (گشـتی) (ناتایبەت) هاتووە، (ناتایبەت) ڕەنگە تا ڕاددەیەك نەگونجاوبێت، دەکرێ بکرێ بە گشتی یان شتێکی تر، لە ماددەی سێیەم بڕگە (1) دەکرێ بەم شێوەی لێ بکرێ، بکرێتە (هەر کەسێك لە کاتی لێخوورینی ئۆتۆمبێل ببێتە هۆی..

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

كاك محمود بەس ماددەی (1) ئەوەی تر بۆ دەرفەتی تر.
بەڕێز محمود عمر صالح (محمود حاجی):
باشە سوپاس.
بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
مامۆستا مەلا ماجد، فەرموو.
بەڕێز ماجد عثمان توفیق:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
قسەکانم کاك ئاری هەرسین و کاك علی هالۆ کردیان، پشتگیریان دەکەم.
بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
سوپاس بۆ مامۆستا ملّا ماجد، مامۆستا عبدالرحمن، فەرموو.
بەڕێز عبدالرحمن علی رضا:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
پشتیوانی قسەکانی کاك ئاری و د.پەری دەکەم، وشەیەکی تری تیایە ئەویش وشەی (ناتایبەتە)، لە راستیدا هەر کەسێك مۆڵەتی شوفێری هەبوو، واتا مۆڵەتی گشتی هەبوو بۆیە هەیە هەموو جۆرە ئوتومبێلێك لێبخورێت، بۆیە ئەو ناتایبەتە من نازانم ئەگەر دوایی تەوزیحێکمان بدەنێ، پشتیوانی قسەکەی کاك علی هالۆ دەکەم لە راستیدا هیچ مەنتیقی تێدا نیە کەسێك موخالەفەکەی کردووە سەرپێچییە گەورەکەی کردووە لەگەڵ کەسێکی تردا کە سەیارەکەی براوە، یاخود سەیارەی داوە بە کەسێك هەمان سزا و هەمان غەرامە شمولی بکات، بۆیە داواکارم پێداچوونەوەیەك بۆ ئەو حاڵەتە بکرێت، سوپاستان دەکەم.
بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز مامۆستا عبدالرحمن، بەڕێز مامۆستا غریب، فەرموو.
بەڕێز غریب مصطفی حمەخان:
بەناوی خوای بەخشندە و میهرەبان.
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
من سەرنجی بەڕێزان لە لیژنەی یاسایی ڕائەکێشم ئەو سزایەی ئەو کەسەی کە سوارۆکەی لێخووڕیوە سزاکە روونە کە سزادراوە، بەڵام هاوکات ئەو کەسەی کە خاوەنی سوارۆکەشە وەك نووسراوە هەمان سزا دەدرێ ئەگەر ڕێگە بدات کەسێکی نامۆڵەتدار بە لێخوورین ئەو سوارۆیە لێبخوورێت، واقیعەن سەیری حاڵەتەکە بکەین گەنجی ئێستا هەندێك سەرکەچی هەیە لە مامەڵەکردن لەگەڵ کەل و پەل و شتەکانی ماڵدا، هەندێ جار سەیارەکەی باوکی دەباتە دەرەوە بەبێ ئەوەی کە باوکی ئاگادار بێ، خۆ ناکرێ باوك سویچەکە لە ناو سندووقێکدا بشارێتەوە، سویچ وا هەڵواسراوە یان ئەوە لە ناو پاڵتاوەکەیدایە دەری دەهێنێ و دەیبات، ئێستا ئەو غەرامەی کە کورەکە دەیهێنێتە سەر سەیارەکە دەبێ باوکەکە بۆی بدات و هاوکات باوکیشی سزایەکی تر دەخوات، ئەگەر سەرنج بگرن ئەو ڕێگەدانە بۆ ئەو بەڕێزە کە دادوەرە باوکەکە بانگ دەکاتە ئەو شوێنە، هەر بەوەی کە سویچەکە بەکارهاتووە و براوە ئێستا هەمان سزا دەسەپێنێ بەسەریدا، من پێشنیاز دەکەم کە ئاوای لێ بکرێ (ئەگەر بەئاگاداری و رەزامەندی خاوەنەکەی) ئاوا وردتتر بکرێتەوە، سوپاستان دەکەم.
بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز مامۆستا غریب، بەڕێز ڤەمان فیصل، فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
لە ماددەی یەکەم بڕگەی (یەکەم) لە ناوەڕاستی فەقەرەی دووەم دا دەڵێت (هەڵوەشێنرایەوە یان ناتاییەت بێ بە جۆری سوارۆکە) یەعنی ئەوە عەینی حوکمی لەسەر درایە کە ئەوەی ئیجازەی هەیە، بەڵام ناتاییەتە لەگەڵ ئەوەی کە ئیجازەی قەت نەبوویێت، بۆیە لێرە هەندێك عقوبەدان یان سزادانی ناعادیلە، دەبێ تەصنیف بکرێت ئەوەی مەسەلە ئیجازەی نیە ئەگەر بە (200) هەزاری بێتن، ئەوە ببێتە دوو بڕگە لێی جوودا بکرێت، غەرامەکەی جا زیاتر دەکرێت یان کەمتر دەکرێت ئەوە بابەتێکە، لە هەمان خاڵدا دەڵێت ئەو کەسەی سوارۆکەی لەبەردەست بێت یان لە ژێر دەستی بێت، مەسەلەن بۆ نمونە خۆمان تەبیعەتی عیراق بەگشتی و کوردستانیش دەزانین زۆربەی زۆری ئەو سوارۆیانەی لای خەڵکن موسەجەل نین بە ناوی ئەو کەسەی لەبەردەستیدایە، رەنگە بە ناوێکی تر بێت، بۆیە من پێموایە ئەوەش هەڵبگرێت و چونکە عقوبە عادەتەن عقوبەیەکی شەخصیە، ئەو کەسەی موخالەفە دەکات ئیجازەی نیە یان هەڵوەشاوەتەوە تەنها ئەو کەسە عقوبە بدرێت، نەك ئەوەی مەرکەبەکەشی بەناوە ئەو فەقەرە هەموو لابدرێت، لە خاڵی دووەمیشدا دەڵێت لە حاڵەتی دووبارە کردنی لێرە حەپسی بۆ داناوە، خۆم شەخصی لەگەڵ ئەوەدام یەعنی ئیتلاقەن لێرە حەپسی لەگەڵدا نەبێت، جارێکی تر ئەگەر حاڵەتەکەی دووبارە کردەوە عقوبە مالیەکە زیاتر بکرێت، (أضعاف المضاعفة) و تەواو.
بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
سوپاس بۆ بەڕێز ڤەمان فیصل، بەڕێز فرحان جوهر، فەرموو.
بەڕێز فرحان جوهر قادر:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
سەبارەت بە وشەکان ئەو وشە کوردیانە من پێشنیارێکم هەیە وەکو لیژنەی رۆشنبیری کە یان دوو سێ کەسی زمانزان لە پەرلەمانی کوردستان بە عەقد تەعین بکرێن بۆ هەموو ئەو یاسایانەی کە پێداچوونەوەیان بۆ بکرێت، ئەوە یەك، یان ئەوەی تر بۆ ئەوەی ئەو وشانەی کە ئێستا بەڕێزان پەرلەمانتاران باسیان کرد کە بەسەرماندا تێنەپەڕن، پێش ئەوەی یاساکە تەواو ببێت بچێت بۆ ئەکادیمیای کوردی کە تایبەتە بە زمانەوانی کوردی، تایبەتە بە مەسەلەی زمان یان لە ئەکادیمیا چارەسەری بکات، یان چەند مامۆستایەك بە عەقد کە ناوەکانیشیان هاتوونە بۆ ئێمە کە حەز دەکەن، لەبەر ئەوەی موڵاحەزەی زۆر یان هەیە لەسەر ئەو یاسایانەی دەردەچن لە پەرلەمانی کوردستان لە رووی زمانەوانییەوە، یەعنی لیژنەی رۆشنبیری ناتوانێ ئەوە عیلاج بکات تەنها بەم دوو رێگایە نەبێت، تێبینی دووەم لەسەر ماددەی یەکەم ئەوەیە کە ئێمە بۆ ئەوەی بەرەو کۆمەڵگەیەکی مەدەنی زیاتر بچین مەسەلەی حەپس کەمتر بکەینەوە، تا بکرێت مەسەلەی عقوبات بە حەپس کردن کەم بکەینەوە بەرە بەرە وای لێرابینین موجتەمەعی خۆمان هەمووی ببێتە ئەو تاوانانە یان ئەو سەرپێچیانەی کە دەیکەن ببێتە سزادانی پێبژاردن، بکرێتە پارە، بۆیە حەپس کردن و یەك مانگ ئەوە کردن لە بڕگەی دووەم دا، من لەگەڵ ئەوەدام کە بە هیچ شێوەیەك حەپس کردن نەمێنێت و عقوبەکە زیاتر بکرێت، ئەگەر (250.000) دوو سەد و پەنجا هەزار بکرێتە (750.000) حەفت سەد و پەنجا هەزار کەمتر نەبێت و لە دوو ملیۆن زیاتر نەبێت، ئەوەی تر ئەگەر دووبارەی کردەوە غەرامەکە زیاتر بکرێت، بەڵام لەبەر ئەوەی پێشتر پێیان وابووە کە کەسەکە غەرامەکە نادات، نەخێر کەسەکە هەر ناچارە غەرامە بدات، لەبەر ئەوەی هەر هاووڵاتییەك لە هەرێم لە هەر شوێنێك بێت ئیشی بە حکومەت دەبێت، ساڵیانەکەی نوێ

دەکاتەوە، ئیجازەکەی دەردێنێتەوە، خانووەکەی تاپۆ دەکات، ناچارە بچێت ئەم غەرامانە بدات، بۆیە من لەگەڵ ئەوەدام بە هیچ شێوەیەك مەسەلەی حەپسکردن نەمێنێت، ئەوی تریش لەگەڵ ئەوەدامە کە بەڵێ کەسێك زۆرجار لە کوردستان حادیسەی زۆر گەورە روودەدات، بۆ نمونە کوڕێك هەستاوە سەیارەی باوکی دەبات، یەعنی پێویستە بە تەئکید باوکیشی سزا بدرێت لەبەر ئەوەی دەبێت ئاگادار بیت کوڕەکەی تاکو حەدەسە ئیجازەی نیە، بۆ ئەوەی ئاگاداری سەیارەکەی بیت، زۆرجار لێرە وا بووە کوڕەکە چووە تاوانێکی کردووە کەسێکی کوشتووە بە سەیارەی باوکی کە ئیجازەی نەبووە، بۆیە پێویستە سزاکە ئەویش بگرێتەوە بۆ ئەوەی ئاگای لە سەیارەکە بێت، نەهێڵێ و رێگە نەدات کەسێکی بێ مۆڵەت سەیارەکەی لێبخورێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز فرحان جوهر، بەڕێز شوکریە شێخانی، فەرموو.

بەڕێز شکریە سمایل مصطفی (شکریە شێخانی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە وشەی مەرکەبە لە زمانی عەرەبی ئەوە وابزانم بکرێتە بارهەڵگر باش دەبێت.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بارهەڵگر ئۆتۆمبێلی گەورەنە، بەس مەرکەبە هی بچووکیش دەگرێتەوە، بەڵێ فەرموو بەردەوام بە، هەر بۆ ئاگاداری گوتم.

بەڕێز شکریە سمایل مصطفی (شکریە شێخانی):

بەڵێ، سەبارەت بە ئەگەر بکرێت جێگای ئەوەش بکرێتەوە ئێستا لە زۆرێك لە وڵاتانی دونیا عقوبەی بەدیلە هەیە، بۆ نمونە کەسێك هەژارە یان قوتابیە زۆر لەم جۆرە کەسانە روودەدات، مەسەلەن لە کاتی پشووی هاوینان عقوبەی بەدیلەی پێ جێبەجێ بکرێت لە وەزارەتی شارەوانی، مەسەلەن مانگێك ئیشی پاککردنەوەی پێ بکرێت، نازانم تا چەند دەکرێت جێگای ئەوە بکرێتەوە؟ ئەگەر بکرابا بە تایبەتی بۆ ئەوانەی کە قوتابین و باری داراییشیان باش نیە، خاڵی سێیەم و کۆتاییم پاڵپشتی رایەکەی مامۆستا غریب دەکەم بەراستی ئەگەر بەرەزامەندی ئەو کەسە بێت، ئەگەر بەرەزامەندی ئەو نەبێت یان بە بێ عیلمی ئەو بێت بۆچی سزا بدرێت؟ سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز شکریە شێخانی، بەڕێز بهزاد درویش، فەرموو.

بەڕێز بهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش دگەل هەندێمە کو یاسایە ئەگەر بەندکردن نەمایا شتەکی باش بوو، دوو/ من پێم باشە بڕگا (1) ئەگەر ببیتە (2) چونکی ناتایبەت کە نووسیە ناتایبەت واتا مۆڵەتی هەی، بەس تایبەت نیە مەسەلەن بڵێین هاتووچووا بارهەڵگر دبێژین، جا ئەگەر لە ئەصڵدا ببێتە دوو بەش ئەوی کە هەر مۆڵەت نیە جیا بیت لەگەڵ ئەوی کە هەیە بەڵام ناتایبەتە، خاڵی سێیەم/ منیش پێم باشە کە غەرامەکە ئەوی کە لە نووسراوە یەك ملیۆن زیاتر نەبیت، پێنج سەد هەزار کەمتر نەبێت لەبەر بارێ ناهەمواری دارایی، خالا (3)/ بەڕێز سەرۆکی پەرلەمانی ئەوە بوو لێرە ئەو کەسی کە سەیارە بەناڤێ ویە بۆنمونە خاصەتەن هەرێما کوردستانێ هەندەك کەس هەیە سەیارێت خۆ تەحویل ناکەن، موددەی ساڵەکا زیاتر، یەعنی لەوانەیە کابرایەکی دی مولکیەتا یا قانوونی سەر ناوێکی دیە، بەڵام کابرایەك ئەو سەیارە فرۆتیە دبێژین کەسەکی دی مۆڵەت نیە، ئەڤ سەیارە لێخوری لەو حاڵەتێدا دڤێ یاسایی ئەو کەسەی کە سەیارە فرۆتیە پێشی ساڵەکە رەنگە، بەس تەحویل نەبووە، ئەویش دڤێ سزای

وەرگریت، لێرە زەنبی وی چیە؟ ئەوە دەبێ چارە بکرێت، خاڵا دی من پێ باش بوو هەرچەندە بەڕێز سەرۆکی پەرلەمانێ ئیشارەت دا کە وەزیری ناوخۆ لێرە نیە، بەس پێویست بوو راستی چونکە وردە ئەڤ یاسایە ناو هۆڵا پەرلەمانی رەئیا ئەو باشتر وەرگرتبا، خاڵا دی منیش ئەوە بوو بەڕێز جەنابتان و لیژنەی یاسایی و لیژنا پەیوەندیدارەکان بەحسێ دی کر کە زۆر ماددەی تر هەن پێویستە ئیزافە بکرێن، یان هەمواربکرێن، دەکرێت ئەگەر ماددەی زەروور زەروور هەیە بەپێی پەیڕەوی ناوخۆ ئەگەر دەکرێت لێرە جێگای بکرێتەوە و هەمواریش بکرێت لە هەمان کاتدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهيم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز بهزاد دەرویش، بەڕێز حەیات مجید، فەرموو.

بەڕێز حەیات مجید قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەکانی کاك فرحان جوهر دەکەم لەسەر مەسەلەی ئەوەی کە بۆ لیژنەی رۆشنبیری و لەگەڵ ئەوانە لەو بابەتەدا تەواو پشتگیری قسەکانی کاك فرحان دەکەم، تەئیدی قسەکانی کاك ئاریش دەکەم لەسەر ئەو بابەتەی کە باسی کرد بە تایبەتی کێشە زمانییەکان، لێرەشدا باسی ناتایبەت کرا ئەگەر ئەو (ناتایبەتە) بکرێت بە (تایبەت نەبێت) لەوانەیە خەراپ نەبێت، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهيم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز حەیات مجید، بەڕێز مامۆستا مڵا مروان، فەرموو.

بەڕێز حسين إسماعيل حسين (مڵا مروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوو تێبینی بچووك، یەکەمیان/ دەرکردنی هەر یاسایەك دیارە بۆ کەمکردنەوەی تاوانە، دوو/ یاسا بە تایبەتی ئێمە کە پەرلەمانتارین یاسا دەردەکەین، بەراستی ئەگەر بچینە لای وەکو بڵێین بابەتی عاتیفی و باب و باپیر و ئەوانە قەناعەتم وایە زۆر لەسەری قەرزدار دەبینەوە، چونکە یاساکان دایمە دەبێ سیفەتی عمومی ببینن و بۆ هەموو خەڵکەکەیە، لەوانەیە ئەگەر سەد حاڵەت بێت حاڵەتێکی مەسەلەن دەبینن خەڵکێکی فەقیر و هەژارە یان ئەوەتە موستەحەق نیە بەبەر ئەوە دەکەوێ و ئەوەش دەبێتە قوربانی زۆرینەکە، سوپاس.

بەڕێز جعفر إبراهيم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز مامۆستا مەلا مروان، لیژنە پەیوەندیدارەکان، لیژنەی یاسایی بەڕێز د.ڤاڵا، فەرموو.

بەڕێز ڤاڵا فريد إبراهيم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پێمان خۆشە لێرە روونکردنەوەیەکی عام بدەین لەسەر ئەو بابەتە، پێش ئەوەی بێینە ناو تەفاصیل، تەبعەن هەدەفی موشەرەع لە دەرکردن و تەعدیل کردنی ئەو یاسایە کەمکردنەوەی رووداوەکانی هاتووچۆیە، خۆتان دەزانن بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان زەحایای رووداوەکانی هاتووچۆ لە ساڵانی رابردوو لە زەحایای شەڕی داعش زیاتر بووە لە هەرێمی کوردستان، بۆیە هەدەف لە دەرکردن و لە توندکردنی ئەو یاسایە تەنها ئەو هەدەفەی هەیە موشەریع کە گیانی خەڵکی بپارێزێت، ماددەی یەکەم چەند پێشنیارێك کرا لەسەر دەستەواژەکان مەرکەبە کە ئەوە سوارۆیەکمان داناوە، ئێمە دامانناوە یاساکە لە ساڵی (2004) کە ئینفاز کراوە و تەرجومە کراوە و سوارۆ لە جێی داندراوە، دواى

دیراسەیەکی زۆر و دوای ئەوەی بۆ جیهاتی موختەصیش نێردراوە، چونکە ئەگەر ئەوە لێرە سوارۆ یەعنی مەرکەبە، مەرکەبە لە زمانی عەرەبی هەر لەسەیارەی بچووکەوە دەیگرێتەوە هەتا تڕێلە، بەڵام من ئەگەر لێرە ئۆتۆمبێل دانێم لە جێی سوارۆ ئەی چ بە پیکاب و بە لۆری و بە بارهەڵگر و تڕێلەکان بڵێم؟ بۆیە ئەو موستەڵەحە لە جێگای خۆی بەکارهاتووە لە کاتی خۆی لە ساڵی (2004) نەك ئێمە داماننابێ، ئەوە بابەتی یەکەم، بابەتی دووەم/ پێشنیار کرا کە جیاوازی بکرێت لە نێوان ئەوەی کە ئیجازەی نیە و لێی دەخورێ و لە نێوان ئەوەیشی کە شەریکە، بابڵێین ڕێگای داوە سەیارەکەی ببات، بەڕێزان زیاتر حاڵەتەکە لە شەریکەکەیە نەك لەوەی سەیارەکە لێدەخوڕێ بەبێ مۆڵەت یەعنی زیاترینی حاڵەت کە ئێمە دەمانەوێ بۆی دابنێین ببێتە ڕەدع بۆ ئەو بابانەیە کە سویج دەدەنە منداڵەکانیان هێشتا نەگەشتوونەتە تەمەنی (18) ساڵی و ئیجازەی سیاقەتیان نییە بۆیە لێرانە زیاتر ڕەدعەکە بۆ کەسەکەیە بۆ والیەکەیە بۆ ئەو کەسەیە کە مەسئولە لەسەر ئەو منداڵەی کە نەبۆتە (18) ساڵ و ساحێبی ئیجازە نییە، بۆیە لێرە بە یەکسانی دانراوە حاڵەتەکە، قسە لەسەر ناتاییەت کرا ناتاییەت بە جۆری سوارۆیەکە کە فەرق کرا لە بەینی ئەوەی کە ئەگەر ناتاییەت بێت بە جۆری سوارۆیەك هەر ئیجازەشی نەبێت بۆ هەر دوو حاڵەتەکە وەکو یەك بیتن؟ هەردوو حاڵەتەکەی وەکو یەك داناوە موشەرع لە پێش مەش وە لە عێراقیش وە ئێستاش ئەمە دامان ناوەتەوە لەبەر ئەوەی ئەو کەسەی کە ئیجازەی سیاقەتی بۆ نمونە سەیارەی بارهەڵگری نییە تەنها سەیارەی خصوصی هەیە کاتێك کە سەیارەی بارهەڵگر لێدەخورێ وەکو ئەو کەسە وایە کە ئیجازەی نەبێت ئەزرارەکەشی زۆر زۆر زیاترە بۆیە لێرە (مشرع) محاوەلەی کردووە یەکسانی بکات لە نێوان هەردوو حاڵەتەکە وە پێم وایە ئەو یەکسانی کردنەش لێرانە تەحقیقی عەدالەتە، نیسبەی غەرامەکان ئێمە دامان ناوە قسەی لەسەر کرا (250.000) دوو سەد و پەنجا هەزار دینار بۆ (1.000.000) یەك ملیۆن دینار بەڵام صوڵتەی تەقدیریکان داوە بە قازی یەعنی قازی لە (500.000) پێنج سەد دەست پێ دەکات دەتوانێ بە حاڵەتێك بڵێت (500.000) پێنج سەد هەزار بەیەکیان بڵێت (750.000) حەفت سەد و پەنجا بە یەکیان (600.000) شەشە سەد هەزار تا دەگاتە (1.000.000) یەك ملیۆن ئەو بۆ خۆی لەگەڵ حاڵەتەکە تەعامووڵ دەکات لە نێوان کەمترین و زیاترینیان دێت و دەچێت، حاڵەتی دووەم، لە خاڵی دووەم بەندکردنمان داناوە لەگەڵ غەرامە پێکەوە لەبەر ئەوەی حاڵەتی عەودە کاتێ کە دەگەڕێەوە بۆ هەمان تاوان خۆ دەبێت سزاکەی قورس تر بێتن بۆ ئەوەی جارێکیتر روو لەو تاوانە نەکاتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز، (د.ڤاڵا)، بەڕێز، (د.بەهار)، فەرموو.

بەڕێز بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمەوێت ئیشارە بە چەند شتێکی تر بدەم ئەویش ئەوەیە کە بەشك لە بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان وتیان ئەو کەسەی کە سەیارەکە بەناوەوەیە یان سەیارەکەی داوەتێ لە کاتێکا عقوبە بدرێت ئەگەر ئاگای لێبێت خۆی ئەو ئاگادار بوونە سەلماندنی لە ناو قەزائا لەبەر دەم محاکما زۆر قوورسە یەعنی ئالیەتێك نییە بۆ ئەوەی بیسەلمێنێ هەموو کەس دەڵێت ئاگام لێنەبووە کە بردوویەتی لەبەر ئەوە ئەو بابەتە بۆیە دامان نەناوە، دووەمیان: باس لەوە کرا (لێراکێشران) بکرێت بە (لێسەندنەوە) ئێمە ئەو موستەلەحانە زۆریان، وە

هەروەها(حیازە)ش ئەوەی کە لە ژێر دەسـیایەتی باسـی ئەو موصـتەڵەحەش کرا ئێمە ئەو موصـتەڵەحانە هەوڵمانداوە ئیلتیزام بکەین بە مەصـتەلەحە مقابیلەکەی لە قانوونا یەعنی ئێسـتا کە دەڵێی (لێراکێشـراوە) یەعنی (سـحب) لە قانوونا (سـحب) هەیە لێسـەندن نییە یەعنی (سـلب) تۆیەعنی لێی ئەسـەندیتەوە نایدەیتەوە بەڵام (سـحب) یەعنی لێی وەردەگریت و جارێکیتر ئەیدەیتەوە بۆیە کە ئەو موصـتەڵەحانەمان بەکار هێنا موراعاتی لایەنە قانوونیەکەمان کردووە، سەبارەت بە (عقوبات بدیل) کە بەڕێز (شوکریە) خان باسی کرد پێشـنیارێکی بە جێیە وە پڕۆژەش هەیە بۆی بەڵام لێرە جێگەی نییە دەبێت لە قانوونی (عقوبات بدیل) جێگەی بکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز، (د.بەهار)، لیژنەی ناوخۆ بەڕێز(قادر رزگەیی)، فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر بە کورتی لە راسـتیدا لە ژێر دەسـت دابوون و خاوەنداریەتی لێرەدا هەردوو ئەو بەڕێزانە ئاماژەیان پێدا تەنها ئەوە نییە لە رووە قانوونیەکە کە باوکەکە سـەیارەکەی داناوە یان سـویچەکە ئاگای لێنییە بەشـی زۆری سـەیارەکان لە هەرێمی کوردسـتانا هەموو ئوتۆمبێلەکان بەشی زۆریان لە رووی خاوەندارییەتییەوە سەنەویەکانیان بە ناوی ئەو کەسە نین کە سـەیارەکان لێدەخوڕێت هەرچەندە لە قانوونیشـدا لەم قانوونی هاتوچۆیەشـدا رێگەی داوە یان ئەو مافەی داوە بەو هاوڵاتیانەی کە سـەیارەکەی دەفرۆشـێت بەڵام ئەو ناچێت بە ناوی خۆیەوە بکات، بۆیە بە تەنها ئەوە نییە مەسـەلەکە خاوەنداریەتییە سـەیارەکە بەناوی ئەوە وە نییە لە رووی قانوونیەوە سـەیارەی ئەو نییە بەڵکو لە ژێر دەستیدایە بەس بە تەنها ئەوە ناگرێتەوە کەسەکە چووە کوڕەکە بەبێ ئیزنی بابی براکەی بە بێ ئیزنی برا گەورەکەی سـەیارەکەی بردووە هەر بەتەنها ئەوە نییە مەسـەلەکە خاوەنداریەتی تایبەتییە، ئەوەی (د.بەهار) وتی راسـتە ئەگەر وای لێبکەین کەسـێك دەڵین ئاگامان لێنە بووە، ئەوەی کە مۆڵەتی نییە دەلێ سەیارەکە هی خۆم نییە هی برادەرەکەمە کە لێم وەرگرتووە خۆ هی کەسـێکی دیکەیە، سـەبارەت بە ئەوەی سـوارۆش پشـتگیری قسـەکانی (د.ڤالا) دەکەم، سـوارۆ هەر بە تەنها ئۆتۆمبیل نییە هەر بە تەنها ئۆتۆمبیلی گشـتی و ئۆتۆمبیلی تایبەت نییە هەتا عارەبانەیەکیش دەگرێتەوە، وە ئامێری کشـتوکاڵیش دەگرێتەوە، وە ئەو ئامێرانەی بۆ بینا سـازیش بەکاریدێنن وە ئەوانیش دەگرێتەوە وە ئێمە ناکرێت بە تەنها بنوسـین ئۆتۆمبێل وە لە قانوونەکەش بە تەنها مەفهومەکە مەبەسـتی ئۆتۆمبیل نییە وە هەر بۆ ئەو ناوەش نەهاتووە، وە سـەبارەت بە مۆڵەتی گشـتی و مۆڵەتی تایبەتش ئێ کەسێك ناکرێت مۆڵەتی ماتۆر سکیلی هەبێت بارهەڵگرێك لێبخوڕێ ئەوەش لە رووی قـانوونیەوە نـابێـت، مۆڵەتی خـاص و مۆڵەتی گشـتی و مۆڵەتی عارەبانەیەك و مۆڵەتی پاسـکیلێك و مۆڵەتی ماتۆرسـکیل هەموو ئەوانە جەنابتان دەزانن هەمووی لە یەکتر جیاوازن بۆیە پێویستە بە قەناعەتی من ئەمە هەر وەك یەکی لێدێتەوە کەسـێك مۆڵەتی ماتۆر سـکیلی هەیە سـەیارەی بارهەڵگر لێدەخوڕێ هەر وەك ئەوە وایە مۆڵەتی بارهەڵگری نییە وە کەسێك کە مۆڵەتی سەیارەی خاصی هەیە سەیارەی گشتی و بارهەڵگر لێدەخورێ هەر وەك ئەوە وەیە کە مۆڵەتی نییە بۆ ئەو پیشەیە و بۆ ئەو ئامێرەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز، (قادر رزگەیی)، بەڕێز(ناظم کبیر)، فەرموو.

بەڕێز ناظم کبیر محمد :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان پشتگیری بۆچونەکانی لیژنەی یاسایی دەکەین وە تێبینیەکیش دوو بەڕێز باسی کرد دەربارەی ئەوەی کە حەپس نەمینێتن چونکە حەقیقەت مەسەلەی حەپس وە لەگەڵ غەرامە شتێکی جیاوازە بەڵام لێرەدا شتێك هەیە لێرەدا دەبێت ئێمە شتێکی وا بکەین مەسەل کورە زەنگینەکان لەوانەیە ئەگەر تەنها غەرامە بێت و ڕۆژانە ئەم شتانە دووبارە بکەنەوە ئەم موڵاحەزانەمان زۆر بۆ هات کاتێ: کە ڕاپۆرتەکە لە بیدایەت کە ئەوە تەسبیت نەکرابوو کە حەپس نەمینێ تەنها غەرامە بوو بەڵام ئەوەی کە هات کە کوڕە زەنگینەکان ڕۆژان هەوڵ دەدەن ئەم شتانە دووبارە بکەنەوە وە ئەمە بە غەرامە چارەسەری دەکەن، بەڵام ئەگەر حەپس بۆ دانرا لەوانەیە ئەوانیش لەوانەیە پێداچوونەوەیەك هەبیت لەوە ئەویش سزای حەپس باشتر دەبێت وە ڕووداوەکانیش کەمتر دەبین و ئەم شتانە دووبارە ناکەنەو، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز، (ناظم کبیر)، بەڕێز ئێستا لە دوای ئەم گفتوگۆیە داوا لە سەرۆکی لیژنەی یاسایی دەکەین ماددەی یەکەم بە ڕەچاو کردنی تێبینیەکانی ئێوەی بەڕێز پێشنیارەکان بخوێنرێتەوە وە چاوەڕوانی ئەوەینە نیساب تەواو بیت دەخەینە دەنگدان، فەرموو.

بەڕێز ڤاڵا فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یاسایی هەمواری یەکەمی هەمواری جێبەجێکردنی یاسای هاتوچۆری ژمارە (86)ی ساڵی (2004) لە هەرێمی کوردستان - عێراق.

ماددەی (1)

دەقی بەشی ژمارە (21)ی یاسای هاتووچۆ هەموار دەکرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە:

1-هەر کەسێ سوارۆیەك بەبێ مۆڵەتی لێخوڕینی یان بە مۆڵەتێکی لێخورینی لێراکێشراوە یان هەڵوەشێنراوە یان ناتایبەت بە جۆری سوارۆیەکە لێبخوڕێ ئەوە بە پێبژاردنێك لە (250.000) دوو سەد و پەنجا هەزار دینار کەمتر نەبێت لە (1.000.000) یەك ملیۆن دینار زیاتر نەبێت سزا دەدرێت و ئەو کەسەی سوارۆیەکەی لەبەر دەستە خاوەی بێت یان لە ژێر دەستی بێت هەمان سزا دەدرێت ئەگەر ڕێگە بدات کەسێکی نامۆڵەت دراو بە لێخورین ئەو سوارۆیە لێبخوڕێت.

2- لە حاڵەتی دووبارە ئەنجامدانەوەی ئەو تاوانەی لە بڕگەی (1)ی ئەو ماددەیە دەقی لەسەر کراوە ئەوە سزاکە دەبێە بەند کردن بۆ ماوەیەك لە (1) مانگ کەمتر نەبێت و لە (3) مانگ زیاتر نەبێت و پێبژاردنێك لە (250.000) دوو سەد و پەنجا هەزار دینار کەمتر نەبێت لە (1.000.000) یەك ملیۆن دینار زیاتر نەبێت.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

خاڵی نیزامی کاك (ڤەمان)، فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کاك (علی هالۆ)، کاك (عباس غزالی)، کاك (فرحان جوهر)، هەرچوارمان پێشنیارمان کرد کە (حەپس) نەمێنێت، جارێ عورفێك لە ناو پەرلەماندا هەیە ئەگەر (3) کەس پێشنیارێکیان کرد دبێت ئەو پێشنبارە بخەنە دەنگدان، دوای ئەوە بێن ماددەکە بخەنە دەنگدان، ئێستا ئەو

پێشـــنیـارەی ئێمە تێپەڕیوە بەشـــکەم ئێمە قەنـاعەتمـان نەکردبی عەرزکەن لەســەر پەرلەمـانتـاران ئـایـا لەگەڵ ئەوەدان (حەپس) بمینی یـان نەمێنێ دوایی مـاددەکە بخەنە دەنگدان، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز (ڤەمان فیصل)، بەڕێز مامۆستا (عبدرحمان) خاڵی نیزامی، فەرموو

بەڕێز عبدالرحمان فارس عبدالرحمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی (د.ڤاڵا) خوێندیەوە پێم وا بێت لەگەڵ خوێدنەوەی یەکەم جارا پێش ئەوەی پەرلەمان مناقەشـەی بکەین لە راسـیدا یەك فاریزەی فەرق نەبووە من لای خۆم ئیشـارەتم پێ داوە، بە واتایەکیکە هیچ سـەرنج و تێبینی پەرلەمانتاران بە هەند وەرنەگیراوە کە هەندێکی سێ چوار پشتوانی پەرلەمانتاریکەی هەبووە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سـوپاس بۆ بەرێز (عبدالرحمان فارس)، ئەوە بە گشـتیتان باس کرد داوا لە (د.ڤاڵا) دەکەم وەڵامی ئەوەی دووەم بـدات ئەوەی یەکەم بـدات، وە ئێســـتـا بە دەنگی ئێوە یەکلایی دەکەین ئەوەش وەردەگریین با ئەم روونکردنەوە بدات، فەرموو.

بەڕێز ڤاڵا فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمە لیژنە پەیوەندیدارەکان روونکردنەوەی خۆمان دا لەسەر موستەلەحات کە زیاتر لە (3) کەس هنی کردبوو وە گوتمان ئەو موصــتەڵەحانە موصــتەلەحی یاســاین لێرانە کە بەکار هاتبوون وە روونکردنەوەی خۆشــماندا کە گوتمان لەبڕگەی (2) ئەمە باســمان لە بڕگەی (عود) دەکەین یەعنی یەکەمین جار دووبارە ئەنجامی داوەتەوە تاوانەك، یەکەمین جاربە غەرامە عقوبەمان داوا ئەو دووبارە گەڕاوەتەوە دیارە هیچ ئەهەمیەتی نەبووە ئەو پارەی کە داویەتی کەســێی دەوڵەمەندە بێباکە لە پێدانی پارە و لە پێدانی غەرامە کاتێك کە دەگەڕێـــــتەوە تاوانەکە دەکات لە حاڵەتی دووەم ئێمە حەپس کردنمان داناوە حەپس کردنەکەشــمان تەنها لە (1) مانگ کەمتر نەبێت و لە (3) مانگ زیاتر نەبێت یەعنی ئەو کەســە دەیەوێت لە (1) مانگ زیاتر نەبێت بۆ ئەوەی ببێـــە رەدع بۆ جاری دووەم بۆیە بە راعمان داناوە دیارە غەرامەکە رەدعی نەکردووە وە ئەوەش (3) کەس پێشنیاری کرد بەڕێز سـەرۆکی پەرلەمان ئەگەر بیدەنە دەنگدان بۆ ئەوەی بەند کردنەکە لە حاڵەتی عەودیشــدا نەمێنێـت بەڵام ئەوەی ئێمە دامـان نـاوە بەنـد کردن لە حـاڵەتی (عود) وە وەکو لیژنە پەیوەندیدارەکان تکا دەکەین کە ئەوە وەکو خۆی بمێنێ بۆ ئەوەی ئەو کەســەی باکی بە غەرامەدا نییە عقوبەیەکی هەبێت بۆ ئەوەی لێی سڵ بکاتەوە بگەڕێەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

خاڵی نیزامی ترمان ماوە لەگەڵ دوو روونکردنەوە لە لیژنە یاســایی و ناوخۆ بەس جاری یەکەم خاڵی نیزامی وەردەگرین، کاك (ئاری)، فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد عبدالرحیم (ئاری هەرسین):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشــتوانی لە قســەکانی کاك (ڤەمان) و کاك (عبدالرحمان) ئەکەم وە ئەگەر بەڕێزتان رێگەمان بەن ئێمەش ئەتوانین بە ئەرگومێـــــنت وەڵامی ئەو ســـەرنجانەی بەڕێزانەی

سەرۆکی لیژنەی قانوونی بەینەوە کە لەسەر موصتەلەحەکان یاخود دەستەواژەکان باسی کرد وەڵام بدەینەوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (ئاری هەرسین)، خاڵی نیزامی کاك (ابوبکر هەڵەدنی)، فەرموو.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله (ابوبکر هەڵەدنی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وەك ئەندامێکی لیژنەی یاسایی زۆربەی ئەو دەستەواژانە سوودمان لە کتێبەکەی فەرهەنگی قانوونی (د.نبی تاڵەبانی) وەرگرتووە هەموو جارێك دەگەڕینەوە بۆی کە جەنابی هەم ئەندامی کۆڕی ئەکادیمیای کوردییە وە هەم ئەندام پەرلەمان بووە خۆتان دەزانن، دووەم ئەوەی (د.ڤالا) ئاماژەی پێدا ئەو سوڵتە تەقدیریە لە صولتەی غەرامەکە جێ ئەهێڵرێت بۆ قازی چونکە هەندێ کە هەندێ بێ مۆڵەت جاری وا هەیە حادیسەکە هیچ قوربانی لێ ناکەوێتەوە جاری وا هەیە مردنی لێ ئەکەوێتەوە جاری وا هەیە برینداربوونی لێ ئەکەوێتەوە لەبەر ئەوە ئەبێ ئەو غەرامە وەکو خۆی بمێنێتەوە چونکە وەکو صوڵتەی تەقدیری حاکم، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (ابوبکر هەڵەدنی)، رایەك لە کەسەکی پسپۆری لە بواری قەزا، دوو رەئی وەردەگرین خاتوو (تەلار لطیف)، فەرموو.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگری لە قسەکانی (د.ڤالا) دەکەین سەبارەت بە موصتەلەحاتی قانوونی ئێمە دەوڵەمەند نیین بەو مەصتەلەحاتە بۆیە ناچارین ئەو وشانەی کە هاتووە لە یاسا بەرکارەکانا ئێمە ئەو وشانە بەکار بێنینەوە بەتایبەتی ئەم بەشە زۆر حەساسە تایبەتە بە بەشی سزا ئەچێتە بەر دەمی دادوەران بۆ ططبق کردن بۆیە پێویس ئەکا تەفسیر هەڵنەگر وە پێویستیش دەکا نەقس و تەناقوصی تێدا نەبێت بۆیە ئەو وشەیە وەکو خۆی چۆن لە یاساکە هاتووە کە لە (2004) ئینفاز کراوە پێویستە وەکو خۆی کاری پێبکرێت، سەبارەت بەوەی کە تۆ لە خاڵی یەکەما کردوومانە بە غەرامە مادەم جارێکیە ئەو تاوانەی دووبارە کردۆتەوە کەواتە ئەبێتە زەرفێکی موشەدەد ئەو کاتە عقوبەکە دەبێت قورس تر کرێت لەسەری (حەپس) و (غەرامە) پێکەوە بێت وە ئەمە رای لایەنە پەیوەندیدارەکان وەرگیراوە وە بە رەزامەنی لایەنە پەیوەندیدارەکان کار لەسەر ئەو خاڵە کراوە بۆیە هیوادارین پێش ئەوەی، راستە رێکارەکان بگرێتە بەر بۆئەوەی ئەو بڕگەیە بخرێە دەنگدان بەڵام داواکارین لە پەرلەمان لایەنە یاسایەکە و سزایە جێبەجێکارەکان کە دادگایە بۆ ئەوەی تەناقوص دروست نەبێت بۆ ئەوەی تووشی گلەیی نەبین وە هاوشێوەی یاسای لێبوردنە گشتیەکانی بەر گلەیی نەکەوین لە رووی یاسایەکەوە پێویستە رەچاوی ئەم خاڵە یاسایانە بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز. (تەلار لطیف)، بەرێز (ناظم کبیر)، فەرموو.

بەڕێز ناظم کبیر محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەکانی (د.ڤالا) و (تەلار) خان دەکەم حەقیقەت راستە بە پێێ پەڕەو (3) لە بەڕێزان داوایان کرد کە (حەپس) نەمینێت لە دووبارە بوونەوەی تاوانەکە بەڵام لێرەدا شتێك هەیە هەر وەکو (تەلار) خان وتی ئەمە دواین جار رای لایەن پەیوەندیدارەکان

وەرگیراوە بۆ هەبوونی حەپس ئەمە خاڵێك، خاڵێکی تریش مەسەلە ئەگەر بێــت و حەپس نەمینێــت بەراستی ئەمە دەرگا کردنەوەیەکە بۆ ئەوەی کە زەنگینەکان رۆژانە دووبارە ئەم شتە دووبارە بکەنەوە یەعنی ئەمە دەبێـــە کارەسات و دەبێـــە کردنەوەی دەرگایەك بۆ ئەوەی کە رووداوەکانی هاتوچۆ زۆرتر ببیت، جا لێرە دەبێـــت بەراوردیەك بکرێـــت بۆ ئەو کەسانەی کە زەنگینن رۆژانە ئەو تاوانانە دووبارە بکەنەوە حەپس نەبێت هەموو رۆژ تاوانێك دەکات و دەچیتن دووبارە غەرامەیەك دەدات و لای زۆر ئاساییەو کارەسات روو دەدات جا بەڕێزان ئەم بابەتە بەر چاو بگیرێت، زۆر سوپاستان دەکەم.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ســوپاس بۆ بەرێز. (ناظم کبیر)، گفتوگۆ روونکردنەوە تێبینی زۆر پێشــکەش کران، ئەو پێشـنیارەی (3) کەس پشـتوانی لێ کردووە دەخەینە دەنگدان ئەگەر بە پێویسـت بزانن (1) کەس ئەوەی پێشــنیاری کردووە با ئەرگۆمێنتی خۆی پێشــکەش کا یەك ئەوەی دژە، کاك (فەرحان) فەرموو.

بەڕێز فرحان جوهر قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ســورین لەســەر ئەوەی کۆمەڵگاکەمان پێش بکەوێت بەروە مەدەنیەت پروات وە حەپس بە هیچ شــێوەیەك رێگر نییە لەوەی کە کەســەك تاوان دووبارە نەکاتەوە یان ســەرپێچی دووبارە نەکاتەوە بە پێچەوانە پاش هەندێ هیچ موبەریرێك نییە کەســێکی دەوڵەمەند پارە ئەدا بە هیچ شێوەیەك دەوڵەمەند پارە ناداتن ئەوەی زیاتر بە پارە قەرسە دەوڵەمەندە لە هەژارەکەی سـەدان نمونەی زیندی لەبەر دەسـتمانن، لە حاڵەتی دووبارە کردنەوەی سـەرپێچییەکە غەرامەکە دوو هەند لێبکرێت بەڵام سـجن کردن یەنی بەشـێکی دەرکردنی یاســای لێبووردن بۆ زیندانەکان بەشــێکی پەیوەندی بە قەیرانی حکومەت و کارەبا نەبوو نان نییە لە سجنەکان ئاو نییە لە سجنەکان بەشێکی پەیوەندی بە قەیرانەکان هەبوو، بۆیە ئەمە ئەکەوێـــەوە سەر حکومەت ئەکەوی کۆمەڵگە زیاتر پێش ئەکەویت وە هەروەها ســەرپێچیەکان کەمتر دەبنەوە ئەمەیە ئەرگۆمێنتی ئێوە داوا ئەکەین بخرێــــە دەنگدان.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەرێز. (فرحان جوهر)، ئێمە داوا لە کاك (ابوبکر هەڵەدنی) دەکەین لەگەڵ ئەوە بوو وەکو خۆی بمینێ ئەوەی باست کرد دووبارە بکەوە بۆ ئەوەی دەخەینە دەنگدان چونکە ئەوە لە هەموو ماددە کان دووبارە دەبیت با تێگەیشــتنێی قول تر هەبیت لەم بابەت، فەرموو.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله (ابوبکر هەڵەدنی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەك لە هۆیەکانی دەرچواندن ئاماژەمان پێداوە مەبەســتی ســەرەکی لەم یاســایە کەمکردنەوەی قوربانیانی هاتوچۆیە، خاڵی دووەم لە حاڵەتی دووبارە بوونەوەی تاوانێکدا پێویستە عقوبەکە قورس تر بکرێـــت یەعنی تەشجید تر بکرێـــت لەسەر ئەو ئەساسە ناکرێــت کەسێ دەرفەتی دراوەتێ وە جارێکیتر ئەگەرێتەوە بۆ ئەو تاوانانە دەگەڕێــەوە بۆ ئەو تاوانە هەمان ئەوەی پێشوی لەسەر دووپات بکرێتەوە، بۆیە ئەصل دەبێـــەوە ئەوە عقوباتە لە حاڵەتی دووبارە بوونەوە رەت و ئەصل ئەوەیە کە عقوبەکە قورس تر بکرێــت، خاڵی سێیەم ئەوەیە کە ئەمە داواکاری کەسانی مەعنیی لە مەحکەمە لە دادگاکان ئەمان لەگەڵ ئەو رەئیەن، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ئەو پێشنیارە دەخەینە دەنگدان؟ ئێوە ئازادن لە بڕگەی دووەمدا داوا دەکرێن (حەپس) بە یەکجاری نەمێنێ ببیتە غەرامە، (13) کەس لەگەڵ ئەوەنە، ئەوەی بەپەسەند دەزانن ماددەکە وەکو خۆی بمینێ؟ (46) کەس بە پەسەند دەزانن ماددەکە وەکو خۆی بمینێ، بە زۆرینەی دەنگ ماددەکە پەسەند کرا. وەکو خۆی بمێنێ، کۆی ماددەی (1) جارێکی تر بخوێنەوە، فەرموو.

بەڕێز ڤاڵا فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یاسای هەمواری یەکەمی هەمواری جێبە جێکردنی یاسای هاتووچۆ ژمارە (86)ی ساڵی (2004) لە هەرێمی کوردستان - عێراق.

ماددەی (1)

دەقی بەشی ژمارە (21)ی یاسای هاتووچۆ هەموار دەکرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێنرێەوە:

1-هەر کەسێ سوارۆیەك بەبێ مۆڵەتی لێخورینی یان بە مۆڵەتێکی لێخورینی لێراکێشراوە یان هەڵوەشێنراوە یان ناتایبەت بە جۆری سوارۆیەکە لێبخوڕێ ئەوە بە پێبژاردنێك کە لە (250.000) دوو سەد و پەنجا هەزار دینار کەمتر نەبێت لە (1.000.000) یەك ملیۆن دینار زیاتر نەبێت سزا دەدرێت و ئەو کەسەی سوارۆیەکەی لەبەر دەستە خاوەی بێت یان لەژێر دەستی بێت هەمان سزا دەدرێت ئەگەر ڕێگە بدات کەسێکی نامۆڵەت دراو بە لێخورینی ئەو سوارۆیە لێبخوڕێت.

2- لە حاڵەتی دووبارە ئەنجامدانەوەی ئەو تاوانەی لە بڕگەی (1)ی ئەو ماددەیە دەقی لەسەر کراوە ئەوە سزاکە دەبێە بەند کردن بۆ ماوەیەك لە (1) مانگ کەمتر نەبێت و لە (3) مانگ زیاتر نەبێت و پێبژاردنێك لە (250.000) دوو سەد و پەنجا هەزار دینار کەمتر نەبێت لە (1.000.000) یەك ملیۆن دینار زیاتر نەبێت.

جعفر ابراهیم ئێمینکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (د.ڤاڵا)، کۆی ماددەکە بەو شێوازەی خوێنرایەوە دەخەینە دەنگدان؟ (44) کەس بە پەسەند دەزانن، ئەوەی دژە؟ (9) کەس دژن، ماددەکە بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا. ماددەی (2)، فەرموو.

بەڕێز ڤاڵا فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەقی بەشی (22)ی یاسای هاتووچۆ هەموار دەکرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە:

ماددەی (2)

1-هەر کەسێك لە ژێر کاریگەری ماددەیەکی سەرخۆشکەر یان هۆشبەر سوارۆیەك لێبخوڕێت ئەوە بە غەرامەیەك لە (500.000) پێنج سەد هەزار کەمتر نەبێت و لە (1.500.000) یەك ملیۆن پێنج سەد هەزار زیاتر نەبێت سزا دەدرێت لەگەڵ دەست بەسەر داگرتنی سوارۆیەکە بۆ ماوەی (1) مانگ وە دەکرێت مۆڵەتی لێخوڕینەکەی لێڕابکێشرێتەوە بۆ ماوەیەك لە (3) مانگ زیاتر نەبێت.

2- لە حاڵەتی دووبارە ئەنجام دانەوەی ئەو تاوانەی لە بڕگەی یەکی ئەو ماددەیە دەقی لەسەر کراوە ئەوە سزاکە دەبێە غەرامەیەك لە (2.000.000) لە دوو ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و دەست بەسەر داگرتنی سوارۆیەکە بۆ ماوەی یەك مانگ لەگەل لێراکێشانی مۆڵەتی لێخوڕنەکەی بۆ ماوەیەك لە (3) مانگ کەمتر نەبێت.

3- پێویسته لەسەر دادگا لە کاتی دەرکردنی بڕیاری دەست بەسەر داگرتنی سوارۆکە لێراکێشانی مۆڵەتی لێخوڕین بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی پەیوەندیدار ئاگادار بکاتەوە لە دوای بنبڕبوونی حوکمی تاوانبار کردنەکە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان لیژنە پەیوەندیدارەکان ئەو ماددەیان بەو شێوەیە هەموار کردۆتەوە وە وەکو پێشنیاری لیژنەی پەیوەندیدار دەیخەمە بەردەمی بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو.

بەڕێز ڤالا فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی یەك:

1-هەرکەسێك لە ژێر کاریگەری ماددەیەکی سەرخۆشکەر یان هۆشبەر سوارۆیەك لێبخورێ ئەوە بە بەند کردن بۆ ماوەیەك کە کەمتر نەبێت لە (3) مانگ زیاتر نەبێت لە (6) مانگ یان بە پێبژاردنێك لە (500.000) پێنج سەد هەزار کەمتر نەبێت و لە (1.500.000) یەك ملیۆن و پێنج سەد هەزار زیاتر نەبێت سزا دەدرێت لەگەل دەست بەسەرداگرتنی سوارۆیەکە وە دەکرێت مۆڵەتی لێخورینەکەی لێرابکێشرێتەوە بۆ ماوەیەك لە (3) مانگ زیاتر نەبێت.

2- لە حاڵەتی دووبارە ئەنجامدانەوەی ئەو تاوانەی لە بڕگەی (1)ی ئەو ماددەیە دەقی لەسەر کراوە ئەوە سزاکە دەبێتە بەند کردن بۆ ماوەیەك کەمتر نەبێت لە (6) مانگ و زیاتر نەبێت لە (1) ساڵ یان بە پێبژاردن کە لە (2.000.000) دوو ملیۆن دینار کەمتر نەبێت، لەگەڵ راکێشانی مۆڵەتی لێخورین بۆ ماوەیەك لە (3) مانگ کەمتر نەبێت.

3- پێویسته لەسەر دادگا کاتی دەرکردنی بڕیاری لێراکێشانی مۆڵەتی لێخوڕین بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی پەیوەندیدار ئاگادار بکاتەوە لە دوای بنبڕبوونی حوکمی تاوانبار کردنەکە، وەکو گوتمان جیهاتی مەعنەوی داوای کردووە کە مەسەلەی حجزکردنی سەیارە لە ناو قانووندا ئیلغا بکرێتەوە وە قازی ئیجبار نەکرێت چونکە جێگامان نییە سەیارەی لی حجز کەین یەکەم، دووەم حاکمەکان دەڵێن حاڵەتمان هەیە ئەو سەیارەی کە ئێمە حجزی دەکەین بژێوی ژیانی یەك عائیلەی لەسەرە، مەسەلەن ئەو کۆستەرەی ئێمە حجزەی دەکەین رەنگە ئەو کەسێکی لە ئەفرادی عائیلە بتوانی بەکاری بهێنێت بژێوی ژیانی عائیلەیەك دابین بکات، بۆیە حجز کردنەکە زەرەری زیاترە لە قازانج داوایان کردووە هەڵگیرێت بۆیە ئێمە وەك لیژنە پەیوەندیدارەکان هەڵمان گرتووە، داوا دەکەین سەحبی ئیجازە بمێنێ چونکە دەڵێن سەحبی ئیجازە رادعە بۆ ئەو کەسە بۆیە ئێمە لێرانەدا زیادمان کردووە، وە بەند کردن و غەرامە حاکمەکان داواپان کردووە کە موخەیەر بین ئەمە یەعنی (یان)ی لە نێوان دانێ، بۆ ئەوەی بتوانین ئەو حاڵەتەی دەزانین بە غەرامی تەئسیری لێ دەکرێت بە غەرامە غەرامەی بکەین ئەویدیکەش بە حەپس کردن بۆیە لێرە صولتەی تەغدیریمان داوە بە ئەو ئەو ئەساسە ئەو ماددەیە بەم شێوەیە لە لایەن لیژنە پەیوەندیدارەکان داڕێژراوەتەوە، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز لیژنەی یاسایی، ئێستا دەرگای گفتوگۆ دەکەینەوە داوایی لیژنە پەیوندیدارەکان رئی خۆیان دەدەن وە ناوەکان ئێستا دەنوسین، فەرموو.

بەڕێز بێگەر دڵشاد شکرالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ناوەکان دەخوێنمەوە ئەوەی بیرمان چوو ئیزافەی دەکەین:

1-د. سرود

2- ئاری هەرسین
3- بەهزاد دەرویش
4- مصطفى سكرى
5- مامۆستا مەروان
6- مامۆستا هەورامان
7- بێستون فایەق
8- شێخ سیراج
9- ئەیوب عبدالله
10- مامۆستا ماجد
11- حاجی كاروان
12- علی هالۆ
13- عباس غزالی
14- ڤەمان فیصل

جعفر ابراهيم ئێمنيكى/ جێگرى سەرۆكى پەرلەمان:

خاڵێكی نیزامیمان هەیە بەڕێز (شوكریە)، فەرموو.

بەڕێز شكوريە سمايل مصطفى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

دیارە (د.ڤاڵا) ئەوەی دەیخوێندەوە جیاوازی زۆرە لەگەل ئەوەی لای مە بەراستی ئێمە فریا ناكەوین كە یەك جار دەیخوێنێتەوە بە خێرایی هەمووی لای خۆمانەوە بنووسین تكا دەكەین بنووسرێت چاپ بكرێت دابەش بكرێت بەسەر، بە شێوازەك لە شێوازەكان چونكە زۆر شتەكان لێمان دەڕوات، سوپاس.

جعفر ابراهيم ئێمنيكى/ جێگرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (شوكریە شێخانی)، ئەو پێشنیارە دەكرێت جێبەجێ بكرێت لەم دانیشتنە؟ خۆی ئەم دانیشتن بەراستی ئەوەی داوای گفتو گۆ دەكەن زۆرن وامان دانا بوو ئەمڕۆ سەعات (3) تەواو كەین بەس وا پێدەچی سەعات (3) تەواو نابی، هەر ئەو ماددەی دووەم تەواو كەین، ئەوەی تر دەكەوێت هەفتەی داهاتوو سێشەمە و چوار شەمە هەردوو ڕۆژبكەینە دانیشتن تا تەواو دەبی، تا وەك و پرۆژەی چاكسازیەكەش ئامادە دەبیتن ئەو هەردوو یاسایە یەكلایی بكەینەوە، ئێستا ڕەنگە پێرانەگەن كۆپی بكەن دابەش كەن با ئەوە بمینێ بۆ دانیشتنی داهاتوو، داوا دەكەین لە لیژنەی یاسایی راپۆرتی كۆتایی بە تێبینی تەواو كۆپی بكرێت دابەش بكریت بەسەر ئەندامان، ئێستا دەست بە گفتوگۆ دەكەین لەسەر ماددەی دووەم كە تەواومان كرد كۆتایی بەم دانیشتنە دێنین، (د.سرود)، فەرموو.

بەڕێز سرود سليم متى يوسف:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

بە نسبەت ماددەی دووەم ئەم بابەتە زۆر گرنگە یاسا و عقوبات چەند توند بی ئینجا كەمە، دوو پێشنیارم هەیە، بڕە پارەكە كەم نەكرێتەوە بەڵام لەسەری ئیزافە بكرێتەوە قابل لطقصت دوای ئەوە بنووسین (قابل لطقصت)، پێشنیاری دووەم كە دەكرێت سەحبی ئیجازە بە تەصەوری من ئەو دەكرێتە میزاجیات و لە كۆمەڵگەی ئێمە واصتەو واصتە كاری زۆر زۆرە ئەوە دەكرێت تەڵاو بدرێت ئیجازەكە سەحب بكرێتەوە، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهيم ئيمينكى/ جێگرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (د.سرود)، بەڕێز (یروانت نیسان)، فەرموو.

بەڕێز يروانت نيسان ماركۆس:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

تەئیدا دکتۆر سـرودی دکەم، ئەو دەکرێت رابیت، یا دوویێ ژی نسـبا کحوولی بێتە تەحدید کرن، یێ بیرێ ڤەتخۆت فەرقە تگەل ئەوێ بتلەکێ عارەقی ڤەتخۆت، دبیت بێتە تەحدیـد کرن، خۆ ل ئەورۆپا ژی ئەوە نینە هەما هەمی عەشـــوایی بیت، بەس ڤەخاربیت، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (یروانت نیسان)، بەڕێز (ڤەمان فیصل)، فەرموو.

بەڕێز ڤەمان فیصل سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان تێبینیم هەبوو لەسەر ئەو وشە رەکیکەی کە دەکرێـــت من پیم وایە دەبێت ئیلزامی بێت صیفەتەکی ئیلزامی هەبێتن ئەو دەکرێـە لابرێتن، لە حاڵەتی دووەمیشدا کە لە دووبارە لێســـەندنەوەی ئیجازەکە من لەگەڵ ئەوەم عقوبەکە هەندێك توندتر ببێتەوە لەو حاڵەتەدا ئیجازەکە بە دائیمی لێبسەندرێتەوە دەبێت جارێکیتر سەر لە نوێ ئیجازەیەکی تر واتە (سقوط اجازة) بێت لەم حاڵەتە، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (ڤەمان فیصل)، بەڕێز (بەهزاد دەروێش دەروێش)، فەرموو.

بەڕێز بەهزاد دەروێش دەروێش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دڤێت ماددا دوویێ خاڵا ئێکێ وە دەکرێت لابرێت، چونکی وە دەکرێت لە یاسا خراپە، دوو/ ماددەی هۆشبەر خۆی تاوانە بەپێی یاسا ئەوەی بەکاری بێنێت، بۆیە من لە گەڵ ئەو نیمە ئەم سـزایە کەم بکرێتبە راسـتی بە هیچ شـێوەیەك، خاڵی سـێیەمیش لە گەڵ ئەوەین یانەکە نەمینێ، هەردوو سـزاکە پێکەوە بێت هەم غەرامە هەم حەپســیش، خاڵی ســێیەم پەنجا لە سەد مۆڵەتەکەی لە دەستبدا لە خاڵی یەکەم، خاڵی دووەم ئەگەر دووبارە بێتەوە مۆڵەتەکەی لێبســەندرێتەوە بە لێراکێشــان بە ئیعتبار بەراســتی ئەمە قورســە چونکە کابرا چۆن مخەدەر دەخۆت یا مەی دەخواتەوە مســـکر بێت ســـەیارە لێ دەخوریت، بۆیە لە زۆربەی وولاتان بە رێژەیە کە سەرپێچییەك دەکرێت بە رێژە مۆڵەتەکەی لێ وەردەگرێتەوە، لە حاڵەتی یەکەم پەنجا لە سەد لە حاڵەتی دووەم ئەگەر ئەگەر دووبارە بێتەوە مۆڵەتەکەی لێ وەردەگرێتەوە وە ئەو کەســە پێویســتە جارێکی تر ســەر لە نوێ داوا بکات مۆڵەتەکە وەربگرێتەوە.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (بەهزاد دەروێش)، بەڕێز (مصطفی سکری)، فەرموو.

بەڕێز مصطفی سکری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسـەر خاڵی یەکەم تێبینیم هەبوو بەڕێز کاك (یروانت) باسـی کرد دیارە ماددەی (مسـکر) تەنها بە جیهازەکی تایبەت دەرئەکەوی ناکرێت ڕگەی یەك لەگەڵدایە لەگەڵ زیاتر هەمووی وەکو یەك حسـاب بێ پێم وابی ئەوە نیســابەکی تێدا نییە ئەگەر ئەوە هەندەك تەسـنیف بکرێت باشترە عەدالەتی زیاتی تێدا دەبی.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (مصطفی سکری)، بەڕێز (ئاری هەرسین)، فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد عبدالرحیم (ئاری هەرسین):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی لە راسـتیدا لە وڵاتانی خۆرئاوا کە لە ئاینەکەیانا مەسـەلەی خواردنەوەی مەشـروب حەرام نییە ئەوانەی کە متابەعەی قانوونی هاتوو چۆیان کردبێت لە خۆرئاوا زۆر باش ئەزانن کە سزاکان زۆر تووندن لەوێ من هە ست ئەکەم بەگشتی ئەو سزایانەی کە دانراوە بە ئەندازەی کافی توونـد نین یەك، دووەم فیعلەن وایە کە رێژەی مەشـروب لە لەشـی ئینسـاندا کە بە پرۆمایل دیاری کراوە لەم قانوونەدا نییە وە ئەمەش من تێئەگەم بۆ لێژنەی قانوونی ئەمە ئەرکێکی قورسـە لەبەر ئەوەی ئەبێ ئەمە بە پسـپۆری لەبواری بایۆلۆژیدا دیاری بکات کە چ پرۆمایلێك زیاتر کار دەکاتە سەر ئینسان هەتا پرۆمایلێکی تر، خاڵی ئەخیر دانانی ئەو قانوونە بە بێ ئەوەی ئەو کارمەندە بەڕێزانەی پۆلیسـی هاتووچۆ لە وەزارەتی ناوخۆ ئەوان پڕچەك بکرێت لەو ئالەتەی کە فووی پیا ئەکرێت بۆ نمونە بۆ دیاریکردنی ئاستی بەکارهێنانی مەشروب ئەگەر ئەوە نەبێت ئەو قوتەی کە پێویستە ئەو قانوونە کە هەیبێت نایبێت، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (ئاری هەرسین)، بەڕێز (مامۆستا مەلا مەروان)، فەرموو.

بەڕێزحسێن اسماعیل حسێن (مەلا مەروان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵا من لەگەڵ زۆر قسەکانی کاك (ئاری) دام بەشێکی زۆری لەبەر ئەوەی تاوەکو سزاکان توند تر بن لەو حاڵەتی، بەڵام یەك جیاکاری من پێم باشـە لیژنەی یاسـای ئەگەر پێیان باش بێت ئەو سـەیارانەی کە تایبەتن لەگەڵ ئەو سـەیارانەی کە وەکو بڵێت حمومی وەکو ئەوانەی نەفەر هەڵگر جیاکار بکرێتن چونکە بەتایبەتی ئەوەی کە نەفەرمی عام دەگوازنەوە نەفەرە تەکسیە جیاوازە لەگەڵ ئەو سەیارەی خصوصی بێت کابرا بە خۆی لەناو سەیارەکە بێن جیاکاریەك لەوەی بکرێت، ئەوەی تری دەربارەی لێسەندنەوەی ئیجازە ئەمن پێم باشە وەکو ئەو وڵاتانەی کە ئێمە لە زۆر شـت چاومان لێکردوون با لەو شـتە چاکانە چاویان لێکەین ئێسـتا لەو وڵاتانە لە جۆرێك لەو وڵاتانە کابرا سـەرپێچییەك دەکات بۆ نمونە مرور دەزگاکانی تایبەتمەند کونێکی لە ئیجازەی بکەن دووبارەی کردەوە جارێکی تر کونی دووەمی لێبکەن بۆ سـێیەم جار کە سـەرپێچیەکەی کردووە پێویسـت ناکات هیچ لیژنەی لەسەر دابنیشآ ئیجازەکەی لێ سەحب بکرێـەوە و دوو ساڵ مۆڵەتی بدرێتێ سەر لە نوآ جارێکی تر ئیجازەی خۆی دەربێنێتەوە، من بۆ لیژنەش کاتی خۆی پێشـنیارم بۆ کردن بەڵام ئەو پێشنیارەیان بۆ دووبارە دەکەمەوە، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (مامۆستا مەلا مەروان)، بەڕێز (مامۆستا مەلا هەورامان)، فەرموو.

بەڕێز هەورامان حمە شریف (مەلا هەورامان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتوانی لە تەواوی قسەکانی مامۆستا (مەروان) دەکەم وە بەو پێیەی کە بەپێی داتا و بەدوا داچوونەکان زۆربەی حادیسـەکانی هاتووچۆ لە دەسـت ئەوانە ئەقەومێ کە لەو حاڵەتە دان کە ماددەی سـەرخۆشـکەر و موسـەکیریان خواردووە وە کارەساتی زۆر جەرگ بڕی لێ دروست بووە بۆیە پشتوانی لەو بۆچونانە دەکەم وە لەو رەئی و پێشنیازانە دەکەم کە بەڕێز (د.ڤاڵا) خوێندیەوە کە لە لایەنە پەیوەندیدارەکانەوە هاتووە وە لەگەڵ ئەوان سزا و غەرامەکان توونـد تر بکرێت لەسـەر ئەوانەی کە لە حاڵەتەدان لە حاڵەتی سـەرخۆشـی و بێهۆشـی و خواردنی ماددەی هۆشـبەر سـەیارە لێدەخوڕن حاڵەتیان حادیسـەی ناخۆش و جەرگ بڕ دروست دەبێت، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (مامۆستا مەلا هەورامان)، بەڕێز (بێستون فایەق)، فەرموو.

بەڕێز بێستون فایەق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر تەقدیر کردنی مەبلەغەکە وە سزاکە منیش لەگەڵ رەئی هاوڕێیان کە هەر وەزارەتی ناوخۆ بۆ خۆیان جیهازیان هەیە کەشفی ئەکەن کە ئەڵێن غەرامەیەك بە بڕی ئەوەنە بەپێی ڕێژەی کحول لە جەستەی ئەو کەسەی کە سزا ئەدرێت چونکە جیهازەکە هەیە هەر خۆشی ئەینوسێ چونکە ئیستا لە وەزارەتی ناوخۆ کاری پێ ئەکرێت، ئەوە تەواو بوو، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان لەسەر جەلسەکەش کە ئەڵێن دوای ئەخەین پێم باشە کۆتای پێ بهێنرێت ئەو بەرنامەی کارە ئەوەی کە هەیە تەواوی بکەین، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (بێستون فایەق) ئە پێشنیارە هاتووە لەلایەن بەڕێزی ترەوە وە لای ئێمە لە دەستەی سەرۆکایەتی لاریمان نییە وا بڕیار دەدەین ئەمرۆ هیمەت بکەین ئە یاسایە بە تەواوی یەکلایی بکەینەوە سەعات (3) تا (4) پشوەك وەردەگرن بۆ خواردن تا سەعات (3) بەردەوام دەبین، بەڕێز (د.سیراج)، فەرموو.

بەڕێز سیراج احمد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەبیعی هەدەف لەو یاسایە گومان لەوەدا نییە پاراستنی سەر وماڵی خودی شوفێران لەگەڵ خەڵکی دیکە بۆیە سزاکە من وای دەبینم تا حەدێك سوك و هەندێ خەفیفن جا لەوانە بە رای لە حاڵی یەکەم (500.000) پنج سەد هەزارەك بە لایەن کەم بکرێتە (1.000.000) یەك ملیۆن، خاڵی دووەم خاڵێك زیاد بکرێت بۆ ئەگەر هاتوو لە حاڵەتی یەکەم دووبارەی کردەوە بۆ دووەم دووبارەی کردەووە وە بۆ جاری سێیەمیش هەر دووبارەی کردەوە من پێشنیار دەکەم مۆڵەت لەو کەسە بسەندرێتەوە تا مودەیەك ئینجا دووبارە دەست بە دەرکردنی مۆڵەت بکاتەوە ، لەبەر ئەوەی ئەو کەسە دیارە بە سزاکان کاریگەری لەسەر نەبووە وەکو رادعێکە ئەو کەسانە لە ژێر کاریگەری ماددەی هۆشبەر سەیارە داژۆن هەر خۆیان دەفەوتێنن وە خەڵکیکەش لەگەڵ خۆیان ئەفەوتێنن وا چاکە زیاتر رەدعەکان بەهێزتر بن، وە پێشنیار دەکەم بۆ جەنابتان ئایا بۆ ئەوڕۆکەش لایەنی پەیوەندیدار وەکو دوێنێ دەبوایە لێرە بان بەلایەنی کەم مودیر عامێك لێرەبان زیاتر هاریکارمان دەبوون لەوانەیە ڕوونکردنەوەی زیاتریان بدابایە هاریکار دەبوون بۆ زیاتر دەولەمەند کردنی پرۆژە یاساکە، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (د.سیراج)، ئەوان ئەو پلانەی کە دەبوا لێرە حازر بن وا نەبوو بتوانن تێبینی بدەن قسە بکەن لەبەر ئەوە ئەوان گەڕانەوە تێبینیەکانیان پێشکەش کردن و گەرانەوە، بەڕێز (ایوب عبدالله)، فەرموو.

بەڕێز ایوب عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەنها پشتیوانی لە وتەکانی کاك (بهزاد) دەکەم هەروەها بەڕێز مامۆستا (مەروان گەڵاڵی) هەروەها بەڕێز. (د.سیراج)، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (ایوب عبدالله)، بەڕێز مامۆستا (ماجد)لێرە نییە، بەڕێز (حاجی کاروان)، فەرموو.

بەڕێز کنعان نجم الدین احمد (حاجی کاروان):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو عقوبەی كە دانراوە ئەو ئیقتراحەی مامۆستا (مەروان) تەبعەن لە ئەوروپا باسی پۆینتە هەموو ئیجازیەیك پێنج پۆینتە حەسەبی مەخالەفەكە پۆینت دائەبەزێ لە هەموو مخالەفەیك پۆینتێك دانابەزێ مەسەلەن لە گلۆپی سوور بدرێت پۆینتێك دا ئەبەزێ لە مەشروب خواردن پۆینتێك دائەبەزێ ئەگەر حادیسەی گەورەتر بێت دائەبەزێ جا لێرە ئیجرا نەكراوە یەعنی بۆیە ئەو پێشنیاری ئەو كون كردنە ئەك بەرەئی من بڵێین نوقتە لێرە نازانم چۆن جێی ئەكرێتەوە لەم یاسایە لە نەتیجەیا ئەگەر كەسێك پێنج پۆینتەكەی دابەزی ئەو كاتە ئیجازەكەی لێ ئەسەندنەوە وە بۆماوەی یەك ساڵ ئیجازەی نادرێتێ وە دوای ئەوە ئەبێ محامی بگرێت وە دوای ئەوە ئەبێ ببرێتە لای دكتۆری نەفسیش چونكە مەعقول نییە كەسێك ئاوا بێت لەبەر ئەوە ئەو حاڵەتەی تیا بێت لە حاڵتی دووبارە بوونەوە پۆینتێك دابەزێ بە لایەنی كەم بەتایبەتی ئەو پێشنیارەی كاك (بهزاد) وابزانم لە (50%) دیاری بكرێت لە (50%) زیاتر سەرخۆش تر بوو لەبەر دلی كاك (یروانت) وتی لەوانەیە كەس هەیە بیرە بخوات سەرخۆش نەبێت یەنی ئەو نسبەیە دابنرێت (50%) بەسەرەوە لە حاڵەتێكا عقوبەكەی ببێتە پۆینتێك ئەو كاتە دوای ئەوە ئیجازەكەی لێنەسەندرێەوە بە پێی پۆینتەكان بێت بگاتە (5) پۆینت ئینجا لێی بسەندرێەوە، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (حاجی كاروان)، بەڕێز مامۆستا (علی هالۆ)، فەرموو.

بەڕێز علی علی هالۆ:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەز پشتەڤانیا وان هەڤاڵا دكەم ئەوێت پێشتر ئاخفتی بۆ دیاركرنا (پرۆمایل) رێژا ئەلكحولێ، هەروەسا تووندكرنا سزا ئەوان كەسێن ئەلكحولێ ڤەتخۆن چوونكی ل وولاتێن پێشكەفتی ئەو ئامارێن بەردەست پێنجی ل سەدی زێدەتر ئەو حادیسێن روودەن ئەون ئەوێت كو ب سەرخۆشی سەیارا تاژۆن، ژێ ستاندنا ئیجازێ ل حاڵەتێ سەرخۆشییێدا ژ سێ هەیڤا ژ ساڵەكێ كێمتر نەبیت، ژ ساڵەكێ بۆ سەرێ، ئو ل ڤێرێ ئەز دبینم ئیشارەت ب هندەك تشتا نەهاتیە دان كو گەلەك گرنگن، ئەگەر گەنجەك ژ هەژدە ساڵێ كێمتر سەرخۆش و سەیارە هاژۆتبیت و ئیجازە نینە واتا ئەڤ سزایە ناگریت و دبیت ل شونا وی سزایی ئیجاز ژێ وەرگرتن ساڵەك هەتا دوو ساڵا حەق نەبیت تەقدیمێ ئیجازێ بكەت، ئەگەر ژ هەژدە ساڵیێ كێمتر بیت و یان ژی تەمەنێ وی زێدەتر بیت و ئیجازە نەبیت ل ڤێرێ هەم ئیجازە نینە و سەیارەیا هاژۆتی هەم ژی ب سەرخۆشی ، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (علی هالۆ)، بەڕێز (عباس غزالی)، فەرموو.

بەڕێز عباس غزالی میرخان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەو ماددەی كە ئەنجام بدرێت بە زۆرتری لە شەوانە دایە كە ئەویش ئەوەیە مەئمور تیمەكانی بەرگری كردن بۆ بەرپەرچ دانەوەی تەقریبەن لەسەر كار نین هەر بۆیە پێشنیار دەكەم خاڵی یەكەم بكرێت بە دوو فەقەرە، (أ-ب) ئەلفەكە دیار نەكراوە لە كاتێك كە دەردەكەوێت نەفەرێ سایەقێك سەرخۆشە سەیارەی لێدەخورێت دەست بەجآ چونكە ئەمە نەخۆشە دەست بەجآ هەم وەسیلەكەی لێوارگیرێ هەم خۆشی راگیرآ تا نەخۆشیەكەی چارەسەر دەبێت، بە نسبەت غەرامەشەوە هەر وەكو برای بەڕێزم كاك (ئاری) باسی كرد لە ئەوروپا كە مەشروب حەرام نییە بە زۆرتریش لە كۆمەڵگەیەكین كە ئیسلامیشین هەم حەرامە یەعنی دوو تاوان دەبێتە دوو تاوان هەم شەرعی هەم قانوونی غەرامەكان زیاد بكرێت، بە نسبەت ئەوەی (د.ڤاڵا) وتی پاركینگ نییە بۆ ئەوەی حجزی لێدابنێن، لە دونیادا

سـەیارەیەك حجز دەكرێت گواسـتنەوە و پاركینگیش لەسـەر خاوەنەكەیە كەواتە ئەمەش دەبێتە داهات وە شـەوانەش بۆ چارەسـەری ئەو خاڵە بچووكە بۆ ئەوەی كارەساتی مرۆیی و گیـانی مـاڵی نەبێ مەفرەزەكـان زیـاتر بێـت وە داهـاتی ئەم غەرامەش بـدرێتەوە ئەو كەسانە وەكو پاداشت كە به شەوانە ئەم ئەركە بەڕێوە دەبەن، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (عباس غزالی)، بەڕێز مامۆستا (عبدالرحمن)، فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن علی رضا:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەگەر سـەیری هەر سێ ماددەكە بكەین یاخود هەر سێ برگەكە بكەین لە راسـتیدا هەموو سـزاكان بریتییە لە پێبژاردن یان وەرگرتنەوەی مۆڵەت بۆ ماوەی (3) مانگ كەمتر و زیاتر، بەڵام بیرمان نەچێت زۆر جار خەڵكانێك هەن كە فێری سـەرپێچی كردن بوون راهاتوون بەوەی كە سزا بدرێن واتە زۆر ئاساییە بە لایانەوە هەموو رۆژێك (60) هەزار بدەن بۆ سزا، هەتا زۆر جار بووە بە نووكتە ئەڵێت (پۆلیسـێكی هاتووچۆ وەصـلێكی (60.000) شـەسـت هەزاری دەدات بە خاوەن شـۆفێرێك، شـۆفیرەكە لەبەر ئەوەی وەزعی باشـە راهاتووە بە سـەرپێچی كردن ئەڵێت توخوا زەحمەت نەبێت وەصـلێكی ئەو سـەریشـم بۆ بكە چونكە ئاساییە من (60.000) شـەسـت هەزارەكە بدەم، بۆیە من پێشـنیار ئەكەم كۆمەڵێ قسـە كرا هەوڵ بدرێت سیستەمی خاڵ پەیرەو بكرێـت كە ئەویش ئەوەیە هەر شۆفێرێك (5) خاڵ بۆ دیاری بكرێت دیارە خاڵەكان سەرپێچی بچوكن هەیە مام ناوەند هەیە گەورە هەیە ئەكرێـت (3) سەرپێچی بچوك بە خالێك حیساب بكرێت دوو سەرپێچی وە صەت بە خاڵێك حیساب بكرێـــت وە سـەرپێچی گەورەشـمان هەیە بە خاڵێك حیساب بكرێت، واتە هەر شـۆفێرێك لەماوەی كاركردنیدا یاخود لە ماوەی تەمەنی خۆیدا تا ئەو كاتەی كۆتایی بە مۆڵەتەكەی دێت (5) جارسـەرپێی گەورە بكات لە راسـتیدا پێویسـتە ئەو مۆڵەتەی لێوەرگیرێتەوە دوای (2) ساڵێكە هەوڵ بدرێت وە خۆی محاوەلە بكاتەوە لەسەرەتا بۆ پێدانی مۆڵەتەكەی، بۆیە دەكرێـت ئەو پێشـــنیـارە بۆ جەنـابتـان ئەوە بكرێتە بڕگەیەك بڕگەی چواری نـاو ئەنێن بە شێوازێك لە شێوازەكان داڕشتنەوەی باشی بۆ بكرێت، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز مامۆستا (عبدالرحمن)، بەڕێز (محمود حاجی)، فەرموو.

بەڕێز محمود عمر صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەك جەنابتان ئاگادارن مەسـەلەی كحول لە هەموو دونیادا بۆ خۆی رێ و شـوێنی خۆی هەیە زۆریش قەدەغەیە یەعنی ئێستا لە ئەوروپا ئەو كەسانەی كە مەشروب خۆرن ماوەی (24) سـەعـاتیـان بۆ دیـاری ئەكرێـت تـا (24) سـەعـات نـاتوانن ئۆتۆمبیل لێخورن وە بە سەرخۆشیش ئۆتۆمبیل لێبخورن سزاكەی زۆر زۆر قورسە، لێرەدا شتیك هەیە كە باس لە ژینگە نەكراوە یەعنی بۆ نموونە جەنابت ئاگاداری لە ئەوروپا ئەوانەی كە بە سـەرخۆشـی یان بە بێ سـەرخۆشـی ئۆتۆمبیل لێئەخورن و زەرەر بە ژینگە ئەگەیێنن حەیوان و ئاژەڵی كێوی ئەگەیەنن سزاكەی لەوە قورسترە كە بە ئینسانەكان ئەگەیەنێ، لەلای ئێمە لە خوای بە زیاد بێت بە بۆنەی چەك و تەقە كردنەوە رەنگە حادیسـەی سـەیارە كەمتر بێت حەڵا كولی حال من لەسـەر كۆی بڕگەكە پێشـنیار ئەكەم بەم شـێوە بنوسـرێتەوە، بە هەموو

جۆرێك لێخورینی ئۆتۆمبیل بە سەرخۆشی و بە نەخۆشی قەدەغەیە چونكە بۆی هەیە ببێتە مایەی رووداو و مەترسی بۆ سەر ژیانی خۆی و خەڵك و ژینگە، بۆیە هەر كەسێك لە ژێر كاریگەری ماددەی سەرخۆشكار و هۆشبەر ئۆتۆمبیل لێبخورێت ئەوە سزا دەدرێت بە غەرامەیەك كە لە (1.000.000) یەك ملیۆن كەمتر نەبێت وە لە (2.000.000) دوو ملیۆن زیاتر نەبێت لەگەڵ دەست بەسەراگرتن مۆڵەتی شۆفیریەكەی بۆ ماوەیەك كە لە (3) مانگ زیاتر نەبێت وەكو ئەوەی كە لیژنەی ناوخۆی و لیژنەی یاسایی دیاریان كردووە، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (محمود حاجی)، زەحمەت نەبی ئەوەی نووسیوتە بۆ لیژنەی یاسای بنێرە بۆ ئەوەی سوودی لێ ببینن، بەڕێز (شوكریە شێخانی)، فەرموو.

بەڕێز شكوریە سمایل مصطفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

قسەكانم كرا بەڵام پێم باشە غەرامەكان زیاد بكرێت، وە لە حالەتی دووبارە بوونەوەی سەرپێچیەكان خاڵبەندی بكرێتن و وە دواجا مۆڵەتی لێخورینی ئۆتۆمبێلیان لێ بسێندرێتەوە، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (شوكریە شێخانی)، لیژنە پەیوەندیدارەكان، جاری یەكەم لە لیژنەی ناوخۆ دەست پآ دەكەین وە دەرفەتی زیاتر دەدەین بە لیژنەی یاسایی بۆ روونكردنەوە و وەڵام دانەوە، بەرێز (قادر رزگەیی)، فەرموو.

بەڕێز قادر ئۆتمان رسول:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەڵا لە راستیدا سەبارەت بە ئامێری پێوانە كردن لە سنووری هەموو بەڕێوەبەرایەتیەكان نییە ئێمە خۆشمان لە ناو لیژنەدا باسمان كردووە وەك لیژنەی ناوخۆش قەرارمان داوە لەگەل وەزارەتی ناوخۆ دابنیشین بەڵام سەبارەت بە ئامێرەكە و رێژەكە لە راستیدا پێویستە ئەوە بە تەعلیمات دیاری بكرێت یەعنی ئەصلی تەعلیماتیش هەر بۆ ئەوەی وردتر بكرێتەوە بۆیە ئەمە بەبێ گومانی پێوانە كردنی وە رێژەكە لە ئەنجامی پێوانە كردن بە تەعلیمات دیاری دەكرێت لە لایەن وەزارەتی ناوخۆ وە، سەبارەت بە وەش كە ماددەی هۆشبەر راستە ئەوە قانوونی هەیە و سزاشی هەیە ئەوە حاڵەتەكە بۆ بەكارهێنانی، قسەیەكی دیكە قسە دەكرێت ئەمە دەكرێ، دەتوانآ دادگا بیكا وە دەتوانێ نەیكا پێم وا نییە لە هیچ كوێیەكی دونیا ئەوانەی كە یەكە و جاریان بێت كە دەخۆنەوە ئۆتۆمێلیان بەكار هێناوە هەر بۆ یەكەم جاریش مۆڵەتی شۆفێریان لێ وەرگیرێتەوە لە سوید كە ئەوان لە پیلانیان دایە كە قوربانیەكانیان بكەنەوە بە سفر بە یەكەو جار یەكێ بەكاری دێنێ تەجاوزی رێژەكە دەكا رێك مۆڵەتی شۆفێری لێ وەرناگرنەوە بۆیە برگەی دووش لە ماددەكەدا دیاری كراوە ئەگەر دووبارە كرایەوە ئینجا لێی وەردەگیرێتەوە، دەكرێت ئێمە ماوەی لێوەرگرتنەوەكە بە رای خۆم زیاد بكەین لە (3) مانگ زیاتری بكەین بەڵام وەك خۆم پێم باش نییە یەك جار رێك سەحبی مۆڵەتەكەشی بكەین، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیكی/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (قادر رزگەیی)، بەڕێز (ناظم كبیر)، فەرموو.

بەڕێز ناظم كبیر محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

کاك (قادر)یش باسی کرد یەعنی هەندێ وەردەکاری بەڕێزان باسیان کرد ئەمە لێرە جێگای نابێتەوە لە ڕێگای ڕێنماییەکانەوە ئیش لەسەر دەکرێت جێگایان دەکرێتەوە، وە بە نسبەت پێوەر مەسەلەن ئەوەش دیاریکردنی ڕێژەکەش هەر بە تەعلیمات دەکرێت ناکرێت لێرە دیار بکرێ یان ریزبەندی پۆینتیان بۆ بکرێت، ئەوە هەر بە پێی تەعلیمات دەکرێت، خالێکی تریش بەڕێزێك باسی کرد مەسەلەن ئەو ماددەیە تەنها پەیوەستە بە کەسەکی سەرخۆش یان کەسێك کە ماددەی هۆشبەری بەکارهێنا بێت تەنها ئەوەی کە مۆڵەتی نییە باسیان کرد، ماددەی تر هەیە ماددەی یەکەم دەتوانێ دیار بکات ئەوانەی کە مۆڵەتیان نییە بەڵکو و تەنها پەیوەستە بەوانەی کە سەرخۆشن، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (ناظم کبیر)، بەڕێز (د.ڤاڵا)، فەرموو.

بەڕێز ڤاڵا فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چەند پێشنارێك خرایە روو لەلایەن ئەندامانی پەرلەمان ئەو پێشنیارانەی کە خرایە روو زۆربەی بە نەزەری ئیعتیبار وەردەگیرێتەوە لەناو راپۆرتەکە بۆیە هیچیان نەبوون بە (3) پێشنیار بۆ ئەوەی بخرێتە دەنگدان ئەوەی کە بووە بە (3) پێشنیار ئێمە وەری دەگرین، چونکە پێشنیار کرا کە لێسەندنەوەی مۆڵەت بکرێت بە ئیجباری، پێشنیار کرا کە لێسەندنەوەکە ماوەکەی زیاد بکرێت، پێشنیار کرا کە لێسەندنەوە بۆ جاری سێیەم هەر بە یەك جاری لێی بسەندرێتەوە ئێمە ماوەی لە وانەیە (3) ساڵ بۆ (5) ساڵ دانێین نەك بەیەکجاری لێسەندنەوەی کارێکی قورسە واتە بۆ سآ جاریش دای دەنێینەوە و لێسەندنەوەکە زیاد دەکەین سەحبی ئیجازەکە، بۆ مەسەلەی بەند کردن زۆربەی بەرێزان پێشنیارەکەی ئێمەیان وەکو لیژنە قبوڵ بوو بەن کردن زیاد بکرێت تەنها غەرامە نەبێت، بۆ دیاریکردنی ڕێژەی ماددەی سەرخۆشکەر یان هۆشبەر ئێمە ڕێنمایمان هەیە ژمارە (4)ی ساڵی (2016)یە لە وەزارەتی ناوخۆ دەرچووە ئەو ڕێنماییە، ڕێنماییەکە لە ماددەی سێیەمیدا دەڵێتن (نابێت ڕێژەی هەبوونی ماددە کحولیەکان لە لەشی شۆفێر بەم ڕێژانە خوارەوە تێپەڕێت).

1-ڕێژەی (o) و (o2) ئۆ پۆینت ئۆ دوو بۆ شۆفێرانی ئوتۆمبێلی بار هەڵگر کە کێشان لە (4) تەن زیاترە و شۆفێرانی ئۆتۆمبیلی کشتوکاڵ و بیناسازی هەروەها شۆفێری ئەو ئۆتۆمبێلانەی هەڵگری ماددەی ترسناك و هەمە نەوتییەکان و شۆفیری گواستنەوەی ئۆتۆمبیلی گشتی وەکو تاکسی و پاس کە کاك (مەروان) ئیشارەتی پێدا.

2- ڕێژەی (o5.o) (ئۆ پۆینت ئۆ پێنج) بۆ شۆفێرانی جۆرەکانی تری ئۆتۆمبیل و ماتۆر سکیل. واتە ئەوە بە تەعلیمات حەل کراوە، ئێمە لە یاساکەی خۆمان ماددەیەکمان ئیزافە کردووە وەك لیژنە پەیوەندیدارەکان دەڵێین دیاریکردنی ڕێژەی ماددەی کحولی لە لەشلی شۆفیر بە پێی ئەو تەعلیماتە دەبێت کە وەزارەتی ناوخۆ بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتی تەندروستی دەری دەکا واتە وەزارەتی تەندروستیشمان ئیلزام کردووە بە وەزارەتی ناوخۆ کە پێکەوە ئەو کێشەیە بە تەعلیمات چارەسەر بکەن، حاڵەتی حجز کردنی سەیارە زۆربەی ئەندامان تەئیدیان کرد کە حجزی سەیارە با نەبێتن لەبەر ئەو ئەسبابانەی کە ئێمە پێشتر باسمان کرد، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (د.ڤاڵا)، سەرۆکی لیژنەی یاسایی، بەڕێز (د.بەهار)، فەرموو.

بەڕێز بەهار محمود فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سـەبارەت بە ئەوەی کە پێشـنیار هەبوو لەوەی کە ئەو غەرامەیە دەسـتکاری بکرێت (500.000) پێنج سـەد هەزارەکە بکرێـتە (1.000.000) یەك ملیۆن و ئەوانەی ئێمە جارێکی دیکەکە دووبارەی ئەکەینەوە کە ئێمە صولتەی تەقدیریمان داوە بە قازی، قازی بۆ خۆی بە پێی حاڵەتەکە تەعامول بکات بۆیە لە (500.000) پێنج سـەد هەزارەوە تا (2.000.000) دوو ملیۆن ئەگەر دیقەت بدەن فەرقەکە زۆریشـمان داوە یەعنی صـولتە تەقدیریەکە زۆرە بۆ ئەوەی قازی بتوانێ تەعامولی تیا بکات لەو بەینەیا، سـەبارەت بە سـەیارەی عمومی و خصوصی ئەوەی مامۆستا (مەروان) باسی کرد ئیزافەتەن بۆ ئەوەی کە لە ئەو تەعلیماتەیا هەیە لە ماددەی (23) ئێمە باس ئەوەمان کردووە ئەگەر یەکێك بە هۆی لێخوڕینەکەیەوە زەرەر بە خەڵکی تر بگەیەنە جارێکی تر باسـی ئەوەشـمان کردووە، سـەبارەت بەوەی کە هەنـدێـك کەس هەیە پێبژاردن و وەرگرتنەوەی مۆڵەت رەدعی نـاکـا ئەی ئێمە سـزای بەندکردنەکەمان بۆ ئەوە داناوە وەك مامۆسـتا (عبدالرحمان) ئەوانەی کە ئەوە رەدعیان ناکا سـزای بەند کردنمان بۆ داناون، سـەرپێچی بابەتی رەچاوکردنی خاڵ ئێمە دەتوانین لێرەدا لە ژێر رۆشـنایی پێشـنیـارەکـانی جەنـابتـان دەتوانین جـارێکی تر ئەو مـاددەیە داڕێژینەوە ئیزافەی ئەوە بکەین کە ئەگەر بۆ سـی بـارە و چوار بـارە بۆوە بەڵـام بۆ سەرپێچیەکانی تر پێویست دەکا هەر کاتێ ماددەکانی ترمان تەعدیل کرد ئەو کاتە لەوێیا ئەوەش رەچاو بکەین، لێرەدا ناتوانین سـەبارەت بەوەی کە باسـیش لە ژینگە نەکراوە ئەوە بە هەمان شـێوە دەبێت لە ماددەی ترا باس بکرێت بەڵام لەماددەی (3) کە ماددەی (23) هەموارەکەیە باسی ئەوەمان کردووە کە یەکێك زەر بە خەڵك بگەیەنێ یا بە مومتەلەکاتیان بگەیەنە سەبارەت بەوەی باس لەوە کرا ئەگەر ئیجازەی نەبێت سەرخۆشیش بێت ئەوە بە دڵنیاییەوە ماددەی (1) و (2) دەیگرێتەوە یەعنی ماددەی (22) و (23) دەیگرێتەوە یەعنی هەردوو عقووبەکەی بەسەرا جێبەجێ ئەکرێت پێویست ناکا لێرە باسی بکەینەوە، سوپاس.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (د.بەهار)، جێگری سەرۆکی لیژنەی یاسایی، بەڕێز (تەلار لطیف)، فەرموو.

بەڕێز تەلار لطیف محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر باس لەسـەر شـێوازی ئیسـپات کردنی ئە رێژەی کحولە کرا ئەو مخەدەراتەی جگە لەو ئامێرەی ئەوە پێ تاقی ئەکرێتەوە کار لەسـەر ئەوە دەکرێت لەلایەن دادگاکانەوە لە رێگای لیژنەی تەندروسـتییەوە فەحصـی بۆ ئەکرێت بۆ ئیسـپات کردنی ئەو رێژەیەی کە بەکاری هێناوە، ئەمە لە لایەك بۆ ئەوەی رێژەی حەدی ئەدنا و ئەعلاکەی کە لە ماددەکەیا هاتووە ئەو صـولتە تەقدیریە حاکم بەکاری بێنێت لەسـەر ئەساسـی شـێوەی ئەو رێژەیەی بەکاری هێناوە وە هەروەها رێژەی ئەو تاوانەی لە دەرەنجام هەیە تەنها سەرخۆشە یاخود ماددەی مخەدەراتە بەکـاری ئەهێنـاوە گیراوە پێش ئەوە تـاوانەکەی دیکەی لێ بکەوێتەوە تـاوانی بڵێین حادیسـەی لێکەوتۆتەوە یان بۆتە هۆکاری ئەوەی کەسـی کە ببێتە قوربانی لەگەڵیا ئەوانە بە پێی ئەوە عقوبەکەی لەسەر زیاد ئەبێت، وە باسی تەقصیتی غەرامە کرا بەرێزان حقوبەکە لێرە کە هاتووە وەکو خۆی جێبەجێ ئەکرێت ئەو غەرامەیە تەقصـیت ناکرێت لەبەر ئەوەی ئەگەر هاتوو نەیتوانی غەرامەك بدات راسـتەوخۆ ئەچێ بۆ حەپس کردن لە رێگای دادوەرەوە وە ئەصـڵیش لێرە ئەوەیە کەسێك کە سـوور بزانێ ئەو تاوانەی کە ئەیکا یان ئەو کردارەی ئەیکا تاوانی لێ ئەکەوێتەوە ئەوە پێویسـت ئەکا ئەو عقوبە وەکو خۆی

وەرگرێت تاكو ببێتە رەدعێك بۆ کەم كردنەوەی ئەو تاوانە یاخود ببێتە وانە بۆی ئەو تاوانە دووبارە ناكاتەوە، سوپاس.

جعفر ابراهيم ئێمنيكى/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (تەلار لطيف)، بڕیاردەری لیژنەی یاسایی، بەڕێزان ئێستا ئەو ماددەیە بە رەچاو كردنی تێبینیەکانی ئێوە روونكردنەوەكانی ئێوە دەخوێنرێتەوە وە دواتر دەخەینە دەنگدان، ئومێدەوارم ماددەی سێیەم هەموومان تەركیزمان زیاتر بیت بۆ ئەوەی تیكرار نەبی ئەگەر گوێ لە یەكتر بگرین زۆر تەئیدی یەكتر ئەكەین بەڵام هەیە تەركیز ناكا وەكو پێویست لەبەر ئەوە هەر بە تەواوەتی تكراری زۆرە نامەوێ هەموو تیكرارەكان باس بكەم بەڵام ئەم جارە داوا دەكەم تەركیزی باشتر بكەن، بەرێزان ئێستا ماددەكە دەخوێنرێتەو بە دارشتنەكی نوێ، فەرموو.

بەڕێز ڤاڵا فەرید ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دوای وەرگرتنی راو سەرنجی بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان ماددەكەمان بەو شێوەیە دارشتەوە:

ماددەی (2)

دەقی ژمارە (22)ی یاسای هاتووچۆ هەموار دەكرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە:

1-هەركەسێك لە ژێر كاریگەری ماددەیەكی سەرخۆشكەر یان هۆشبەر سوارۆیەك لێبخورێ ئەوە بە بەند كردن بۆ ماوەیەك كە كەمتر نەبێت لە (3) مانگ زیاتر نەبێت لە (6) مانگ یان بە پێبژاردنێك كە لە (500.000) پێنج سەد هەزار كەمتر نەبێت و لە (1.500.000) یەك ملیۆن و پێنج سەد هەزار زیاتر نەبێت سزا دەدرێت و مۆڵەتی لێخوڕرینەكەی لێرادەكێشرێتەوە بۆ ماوەیەك لە (3) مانگ زیاتر نەبێت.

2- لە حاڵەتی دووبارە ئەنجامدانەوەی ئەو تاوانەی لە بڕگەی (1)ی ئەو ماددەیە دەقی لەسەر كراوە ئەوە سزاكەی دەبێتە بەند كردن بۆ ماوەیەك كەمتر نەبێت لە (6) مانگ و زیاتر نەبێت لە (1) ساڵ یان بە پێبژاردن كە لە (2.000.000) دوو ملیۆن دینار كەمتر نەبێت، لەگەڵ لێراكێشانی مۆڵەتی لێخورین بۆ ماوەیەك لە (6) مانگ كەمتر نەبێت.

3- لە كاتی ئەنجام دانەوەی تاوانەكە بۆ زیاتر لە (2) جار سەرەرای ئەو سزایانەی لە بڕگەی (2)ی ئەو ماددەیەدا هاتووە لێراكێشانی مۆڵەتی لێخوڕینەكە بۆ ماوەیەك دەبێت كە لە (3) ساڵ زیاتر نەبێت.

4- پێویستە لەسەر دادگا لە كاتی دەركردنی بڕ یاری لێراكێشانی مۆڵەتی لێخوڕین بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی پەیوەندیدار ئاگادار بكاتەوە لە دەركردنی بڕیاری لێراكێشانی مۆڵەتی لێخورین لە دوای بنبڕكردنی حوكمی تاوان باركردنەكە.

جعفر ابراهيم ئێمنيكى/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز (پەروا)، فەرموو.

بەڕێز پەروا علی حمە:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەندێ وشە هەیە وەكو بەڕێزان ئیشارەتیان پآ كرد زۆر تەرجوومەی حەرفییە ئەگەر بكرێت لەو سیاغەیە (لەسەر دادگا پێویستە) نەك (پێویستە لەسەر دادگا)، لەگەل لە باتی (لێراكێشاندنەوە) وشەیەكی زۆر ناشرینە یان (لێوەرگرتنەوە) یان (لێسەندنەوە)، زۆر سوپاس.

جعفر ابراهيم ئێمنيكى/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەڕێز (پەروا علی) بۆ ئەو تێبینیە، بەڕێز مامۆستا (مەلا ئەنەس)، فەرموو.
بەڕێز ئەنەس محمد شریف (مەلا ئەنەس):
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
وەك تێبینی ئەگەر ئیزاحەکێ بدەن، راکێشـــانا مۆڵەتی وەکو من گوو لێ بووی کو ژ سـێ ســـاڵا زێدەتر نەبیت، ئو ئەدنا دیار نەکر کە چەند کێمتر نەبیت، ئەگەر بێتە دیار کرن، زۆر سوپاس.
جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
مامۆسـتا دەرگای گفتوگۆمان گرتووە چونکە ئەوە سـیاغەیەی کۆتاییە، بەرێز (تەلار لطیف) تەوزیح دەدەی؟ فەرموو.
بەڕێز تەلار لطیف محمد:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
لێرەیا صـــولتەی تەقدیریمان بۆ حاکم بەجێ هێشـــتووە یەعنی تۆ ئیلزاممان کردووە بە ســـەحبەکە بەڵام ئەو ئەزانێ ئایا چەندین جار چونکە لەوانەیە سـێ جار بێت چوار جار بێت پێنجەمین جار بێت لەبەر ئەوە صـــولتە تەقدیریەکە بەجێمان هێشـــتووە بۆ ئەو حەدی ئەعلـاکەمـان بۆ دیـاری کردووە کە (3) ســـاڵەکەیە بەس ئەدنـاکە بۆ ئەوەیە کە زیـاتر روونکردنەوە لەسەر ئەوە بدەم.
جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
ســـوپاس بۆ بەرێز (تەلار لطیف)، بەڕێز (د.ڤاڵا) بەس بڕگەی پێنجەم دووبارە بخوێنەوە دەیخەینە دەنگدان من وا تێگەیشتم هیچ تێبینی تر نەماوە هیچ خاڵی نیزامی نییە، فەرموو.
بەڕێز ڤاڵا فەرید ابراهیم:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
بڕگەی (4)
پێویســـتە لەســـەر دادگا بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی پەیوەنـدیدار لە دەرکردنی بڕیـاری لێراکێشانی مۆڵەتی لێخوڕین ئاگادار بکاتەوە لە دوای بنبڕبوونی حوکمی تاوان بارکردنەکە.
جعفر ابراهیم ئیمێنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
ماددەکە بەو شـــێوازەی خوێنرایەوە دەخەینە دەنگدان؟ (50) کەس بە پەســـەند دەزانی، ئەوەی دژە؟ (3) کەس دژن ماددەکە بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا. ماددەی (3)، فەرموو.
بەڕێز ڤاڵا فەرید ابراهیم:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
دەقی بەشـــی (23)ی یـاســـای هـاتووچۆ هەموار دەکرێـت و بەم شـــێوەیەی خوارەوە دەخوێنرێتەوە:
ماددەی (3)
1- هەر کەسـێك بە هۆی لێخوڕێنی سـوارۆیەك ببێتە مایەی ئەزیەت یان نەخۆشـی گەورە یان پەككەوتەیی هەمیشـەیی بۆ کەسـانی دیکە یان سـەروەت و سـامان یان لەبەر رەچاو نەکردنی یاســـا و پەیرە و رێنماییەکان ئەوە بە بەند کردن بۆ ماوەیەك لە (6) مانگ کەمتر نەبێت و لە (3) سـاڵ زیاتر نەبێـــت بوو بە غەرامەیەك لە (750.000) حەوت سـەد و پەنجا هەزار کەمتر نەبێت و لە (1.000.000) یەك ملیۆن کەمتر نەبێت سزا دەدرێت.
2- ئەگەر تاوانەکان ئەنجام درا بوو لە کاتی لێخورینی سوارۆیەکە بە سەرکێشی یان بێباکی یان شۆفێرەکە لە ژێر کاریگەری ماددەی سەرخۆشکار یان هۆشبەر یان بێت و یان یارمەتی ئەو کەســـەی نەدابێت و کە تاوانی لی کراوە یان داوای یارمەتی نەکردبێت بۆی لە گەڵ بوونی توانای یارمەتیدانی ئەوە سـزا دەدرێت سـزاکەی دەبێتە بەند کردن ماوەیەك لە (1)

ساڵ کەمتر نەبێت لە (4) ساڵ زیاتر نەبێت و غەرامەیەك لە (1.000.000) یەك ملیۆن کەمتر نەبێت و لە (1.500.000) یەك ملیۆن و پێنج سەد هەزار زیاتر نەبێت.
3- پێویستە لەسەر دادگا لە کاتی دەرکردنی حوکم لەسەر تۆمەتبار بە پێی هەردوو بڕگەی یەك و دووی ئەم ماددەیە بڕیاری دەست بەسەرداگرتنی ئەو سوارۆیە بدات کە تاوانەکەی پێ ئەنجام دراوە بۆ ماوەیەك لە (1) مانگ کەمتر نەبێت و لە (2) مانگ زیاتر نەبێت و ئاگاداری بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی پەیوەندیدار بکاتەوە لەم بارەیەوە لە دوای بنبڕبوونی حوکمی تاوانبارکردنەکە.
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان لیژنە پەیوەندیدارەکان چەند تەعدیلێکیان کردووە لەسەر ئەو ماددەیە ئەوەیە کە ئێستا بۆ بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمانی دەخوێنمەوە.

جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

(د.ڤاڵا)، فەرموو.

بەڕێز ڤاڵا فەرید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم: هەر کەسێك بە هۆی لێخورێنی سوارۆیەك ببێتە مایەی ئەزیەت یان نەخۆشی گەورە یان پەککەوتەیی هەمیشەیی بۆ کەسانی دیکە یان سەروەت و سامان یان لەبەر رەچاو نەکردنی یاسا و پەیرە و ڕێنماییەکان ئەوە بە بەند کردن بۆ ماوەیەك لە (6) مانگ کەمتر نەبێت و لە (2) ساڵ زیاتر نەبێت وە بە غەرامەیەك لە (750.000) حەفت سەد و پەنجا هەزار کەمتر نەبێت و لە (1.500.000) یەك ملیۆن پێنج سەد هەزار دینار کەمتر نەبێت سزا دەدرێت، لەگەڵ کێشانەوەی مۆڵەتی لێخوڕینەکەی بۆ ماوەیەك لە (6) مانگ زیاتر نەبێت.
بڕگەی دوو: تەنها بۆ ماوەیەك لە (1) ساڵ و لە (3) ساڵ زیاتر نەبێت یان بە هەردوو سزاکە لەگەڵ کێشانەوەی مۆڵەتی لێخوڕین بۆ ماوەیەك کە لە (1) ساڵ زیاتر نەبێت.
بڕگەی سێ: پێویستە لەسەر دادگا لە کاتی دەرکردنی بڕیاری لێکێشانی موَڵەتی لێخورین بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی پەیوەندیدار ئاگادار بکاتەوە لە دوای بنبڕکردنی حوکمی تاوانبارکردنەکە، (واو) لە بەینی غەرامە لە بڕگەی دوو لە بەینی غەرامە و حەپسەکە کراوە بە (یان).

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بۆ بەڕێز د.ڤاڵا، بەڕێزان دەرگای گفتوگۆ دەکەینەوە لەسەر ماددەی سێیەم، بەڕێزان دەست بە گفتوگۆ دەکەین، کاك ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری عبداللطیف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی یەکەم کە دەڵێ بەهۆی لێ خوڕینی سوارۆیەك کە ببێتە مایەی ئەزیەت، ئەو وشەیەی (ئەزیەت) یان لاببرێت یان ببێ بە برینداربوون، چونکە مەتاتیە، یاسا خۆمان دەزانین دەبێ زیاتر کۆنکرێتی بێت، نەك مەتاتی بێ، دواتر نووسراوە لەبەر رەچاو نەکردنی یاسا و پەیڕەو و ڕێنماییەکان، ئەوەش هەر پێویست نییە بەرای من، چونکە کە بووە مایەی هۆیەکانی سەرەوە کەواتە یاسا و ڕێنماییەکانی رەچاو نەکردووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئیمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا ماجد فەرموو.

بەڕێز ماجد عثمان توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە ئەساسەت پێ بژاردن، بۆ ئەوەیە کە حەد بۆ ڕووداوەکان دابندرێت، پێویستە ئێمە نکۆڵی لەوە نەکەین غەرامەکان کەم بکەینەوە، بەڵکو دەبێ غەرامەکان زیاد بکەین، لێرە شتێکی دیکەش هەیە، مەسەلەن لێرە باسی سەروەت و سامانی گەیاندنی هەمیشە بۆ کەسانی دیکە یان سەروەت وسامانیان زیانیان پێ بگات، ئەبێ رەچاوی زیان گەیاندن بە مومتەلەکاتی دەوڵەتیش بکرێت، زۆرجاری وا هەیە مەسەلەن هێماکانی هاتووچۆ و عەمودی کارەبا یان جەزیرەی وەسەتی ئەوانە زیانیان پێ دەگات دەبێ ئەوانەش ئاماژەی پێ بکرێت لەو بڕگەیەدا زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك ڤەمان فەرمووو.

بەڕێز ڤەمان فیصل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیەکەم لەسەر بڕگەی یەکەمە، ئەو کەسەی کە ئەزیەت بە خەڵك دەگەیەنێ یان نەخۆشی پێ دەگەیەنێ یان پەککەوتەیی دروست دەکات، یان زەرەر بە سەروەت و سامانی خەڵك دەگەیەنێ، تەنیا بەوە عقوبە کراوە کە غەرامە بدات، بەڵام حاڵەتی بەرامبەرەکەی کە ئەوەی ئەزیەتی پێ دەگات، نازانم لێرە وازح نییە دەتوانێ داوای چی بکات؟ دەتوانی داوای راست کردنەوەی ئەو زەرەرە بکات کە پێی گەیشتووە؟ دەتوانێ داوای تەعویز بکات؟، یەعنی دەبێت لێرە هەندێك وازح بکرێ و زۆر سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، د.سرود فەرموو.

بەڕێز سرود سلیم متی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە بیدایەت داوا دەکەم لە هاوڕێ ئاری عبداللطیف دەرفەتم بدات پێشنیارەکەی زەنگینی بکەم زیاتر، دەڵی ببێتە مایەی ئەزیەت یان نەخۆشی گەورە، یەعنی ئەوە مەجالی فێڵ و فێلکاری دەدات، ئەو موستەلەحە دەبێ تەعریف بکرێت، ئەزیەت و نەخۆشی گەورە یەعنی لە قانون نازانین چییە، تەسەور دەکەم لاببردرێت هەردووکیان یان دەبێ تەعریفی دەقیقی هەبێ، هەتا مەجالی ئیجتهاد نەدەین، ئەوە یەك، دووەم/ کە دەڵێ پەککەوتەی عاهەی هەمیشەیی، یەعنی ئەوەش مەتاتیەتی زۆری تیایە، لەبەرئەوە نەفەر هەیە بە حادیسەی سەیارە بەس پەنجەی دەروات، ئەوە بە (صح معوقە)، عاهە موستەدیمەیە، بەڵام نەبوویتە موعەوقی کامل و نەکرێ ئیش بکات، تەسەورم وایە ئەو خاڵە دەبێ دەسکاری بکرێت، هەندەك موستەلەح هەیە دەبی تەعریف بکرێت، دوای ئەوە قورسایەتی زۆر تیایە، لەبەرئەوە زۆربەی ئەو حادیسانەی کە لەو خاڵە مەشمولن وەجهی دووەم نین، دووەم بە ئەنقەستە ئەوە بە غەیری قەصدە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك فرحان فەرموو.

بەڕێز فرحان جوهر قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیەکەی من لەسەر بڕگەی سێیەمە دەربارەی ئۆتۆمبیلەکە بگیرێ، من لەگەڵ ئەوەدام کە بە هیچ شێوەیەك سزای ئۆتۆمبیلەکە نەدرێت، لەبەرئەوەی ئۆتۆمبیلەکە هیچ پەیوەندیەکی پێوە نەماوە، سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك ئاری فەرموو.

بەڕێز ئاری محمد هەرسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وێرای پشتیوانیم بۆ سەرنجەکەی هاوکاری بەڕێزم کاك ئاری عبداللطیف و کاك سروود، ئەم سەرنجەمان هەیە و جەخت کردنە لەسەر مەسەلەی پەککەوتەیی، هەروەك هاوکارم کاك سرود لێرە ئاماژەی پێدا هی واهەیە پەنجەیەکی لێ دەبێتەوە، بەڵام هی واش هەیە بۆ هەتاهەتایە لەسەر عارەبانە دەکەوێ، ئەو کەسەی کەلەسەر عارەبانە دەکەوێ دواتر دەبێتە بار بەسەر کۆمەڵگە و بەسەر دەوڵەتەوە یاخود بەسەر حکومەتەوە، من پێم باشە کە بۆ هەتا هەتایە ئەو کەسەی کە یەکێك بڵێین پەککەوتە دەکات بەشێوەیەکی کامل یەعنی دەیخاتە سەر عەرەبانە وەکو نەفەقەیەك بۆی ببڕێتەوە مانگانە وەکو ئەرکێك بە پێی دەرامەتی خۆی کە بتوانێ بژێوی ژیانی خۆی بەرێتەسەر، شتێکی تر مەسەلەی ماوەی سجنەکە و غەرامە مالیەکە حاڵەتی پەککەوتەیی سەر عەرەبانە زۆر زۆر ناسکە، ئێمە پێمان باشە لەحالەتی پەککەوتەیی ماوەی سجن کردنەکە لە دووساڵ کەمتر نەبێ و لە پێنج ساڵ زیاتر نەبێ، هەریەکە لە غەرامە مالیەکە بکرێ بە دوو ئەوەندە و سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمنیکی/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، د.فرست فەرموو.

بەڕێز د.فرست صۆفی علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینی یەکەم هاوڕێکانم باسیان کرد، منیش تەئیدی دەکەم، مەسەلەی ئەزیەت یەکسەر لە قسمی (23) لە عەرەبیەکەی تەرجەمە کراوە کە لەوێ (أذى) هاتووە، کە پێموایە هەر لەوێش غەڵەتە و لەوێش ناکرێ بەم شێوەیە بە موتڵەقی ئەزیەت هەر شتێکی بچووك بەری کەوێ وبەربێتەوە ئەکرێ بڵێی ئەزیەتی وەرگرتووە، بۆیە بڕگەکە یان جیابکرێتەوە یان هەڵبگیرێت کە ناوی قسەکە لە قانونی (86)ساڵی (2004)(اهمال)و (تهورة)، یەعنی موسبەقەن ئەوکەسە خراپ سەیارەی لێ خوڕیوە بە تەهەور لێی خوڕیوە، ئەزیەت هەڵبگیرێ، ئەوەی تریان سەبارەت بەو بڕگەیەی کە بەڕێزان ئیزافەیان کردووە دوای لیژنە پەیوەندارەکان، من پێموانیە ئەوەی کە دەڵێن یان بەهەردوو سزاکە، چونکە وەکو باسم کرد، ئەسڵەن لێخوڕینەکە ئیستهتارە، کەواتە هەم دەبێ حەبس بکرێ هەم دەبێ غەرامەکەشی لێ وەربگیردرێت، کە گوتت یان هەردووکیان مەعنای وایە لە پێشتر مەجالی تێدایە کە یەکێکیان هەڵبژێری، واتە ملیۆن و نیوەکە بدات و سەیارەکەشی بە تەهور لێ خوڕیوە و بە ملیۆن و نیوەکە نەجاتی بێ، قازی سوڵتەی تەقدیری دەبێ یان حەبسی بکا یان تەنها غەرامەکەی بکات یان هەردووکیان، نەخێر سوڵتەی تەقدیری نەدرێتە قازی هەردووکی بکات، کە دەڵێی هەردوو سزاکە مانای وایە لە پێشەوە لە ماددەی (4)یەکسەر هەردووکیان هەڵگیراوە، پێشتریش هیچ حاڵەتێك نەگراوە بڵێی هەردووکیان، فەرزی کردووە قانوون، هەم دەبێ حەبس بێ وهەم دەبێ غەرامەش بێت، ناکرێ ئەو درەفەتە بدرێت و ئەو سوڵتەیە بدەینە قازی کە یەکێکی ئیختیار بکات یان هەردووکی پێکەوە ئیختیار بکات و سوپاس.

بەڕێز جعفر ابراهیم ئێمینکی/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك بیستون فەرموو.

بەڕێز بیستون فایق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.